

22 VIZĂ

pentru Europa

2-8 august 1995

pag. 5

Foto Iulian Panu

Linia TELE 22
 pag. 8-10
abc
INTII

Șomajul în rîndul tinerilor

Promulgarea Legii învățămîntului de Președintele statului român, Ion Iliescu, la București, semnaleză, pe lângă numeroase și grave probleme de ordinul politicii interne, și o fază nouă a opțiunilor de politică externă a regimului din România.

Pe plan politic intern, Ion Iliescu a optat pentru cea mai convenabilă alternativă, în ceea ce-l privește. Legea învățămîntului, aminată și contestată în atîtea rînduri în ultimii cinci ani, se transformase, prin implicarea parlamentară și extra-parlamentară a UDMR-ului și rezoluția atît de critică a Parlamentului European, într-o miză a păcii etnice în România.

În agitația naționalist-populistă provocată și întreținută fără înțetare de echipa de putere de la București, orice pas spre normalizarea relațiilor interetnice a fost însoțit de sfidarea lor deliberată. Provocarea naționalistă folosită de Ceaușescu ca sursă de legitimizare, chiar cu o oarecare eleganță, se poate spune, a camuflării isteriei sub placa de mormînt a misterului totalitar, a fost preluată de echipa Iliescu-Măgureanu ca strategie alternativă publică a tranziției spre democrație. Nici Iliescu și nici PDSR-ul n-au putut governa în absența acestei bizare, reale, dar extrem de periculoase pe termen lung, legitimizări. Din nefericire, colapsul economic, corupția oamenilor politici și degradarea practicii instituționale fac, deocamdată, din majoritatea alegătorilor români o masă ușor inflamabilă și manipulabilă în parametrii naționalis-

mului punctual. Frustrării sociale i s-a adăugat ușor o nelcredere endemică în virtuțile democrației occidentale, și, în general, în valorile pe care Occidentul le răspîndește și pretinde est-europenilor. O dinamică proprie a relațiilor româno-maghiare, stimulată de resentiment, reactivarea inutilă a unei viziuni anacronice, depășită isto-

toamnă, în condițiile promulgării legii, este deja anunțată - ca și cum nu numai asta ar aștepta - de un comunicat al Cotrocenilor de la 12 iulie, drept acțiuni de protest și boicot de genul și amploarea celor de la Tirgu-Mureș din 1990; UDMR n-a anunțat acte de nesupunere civilă de genul acțiunilor de la Tirgu-Mureș.

lente, pot fi considerate drept utile. Domnul Iliescu a avut probabil această impresie: Occidentul nu mai vrea un război de tip iugoslav în Balcani - este deci dispus să înghită chiar și o politică preventivă dură și certată cu valorile democrației occidentale cînd e vorba de relațiile interetnice, dar care să țină la distanță pericolele unui conflict deschis. Un alt factor de incurajare a lui Ion Iliescu este, desigur, apropierea tot mai transparentă de politica Moscovei, dar și marja sa de complicitate mai mult sau mai puțin simulată cu Occidentul. E clar că argumentele președintelui Iliescu și politica sa internă sînt percepute în Occident dintr-o perspectivă alarmată și critică. E clar însă că argumentele d-lui Iliescu privind delicatul echilibru geo-politic între o fostă Iugoslavie eșuată în război și o viitoare Rusie expansionistă, argumente care-i determină strategiile semi-democrate și jocurile politice de menajare a erorii operaționale - situația în care, în aviație, două sau mai multe avioane zboară unul lângă altul pînă la limita (încă neatînată) a coliziunii -, pot fi și tolerate de partenerii săi occidentali. Sau, cel puțin, așa crede dl. Iliescu. Percepțiile în politică sînt mai importante decît realitatea, dar nu într-atît încît să poți să întorci pur și simplu spatele realității. Regimul Iliescu tinde să disprețuiască prea mult realitatea, în favoarea percepțiilor care-l avantajează. O vreme se poate și așa. După aceea, o singură dată, intervine și un Balotești politic.

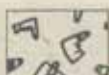
EMIL HUREZEANU

Național-populismul: un Balotești politic

ric, a contenciosului bilateral, s-a dovedit la fel de contraproductiv. Promulgarea unei legi a învățămîntului a ajuns astfel să anuleze mai ales o nouă fază de încordare politică în România.

Președintele Iliescu și regimul său sprijinit de forțe profund anti-occidentale și anti-europene cîștigă pe termen scurt un electorat alienat. Reactivarea naționalistă ține însă puțin și nu duce decît într-o fundătură. Președintele Iliescu nu va cîștiga alegerile cu noua Lege a învățămîntului, dacă, altfel, nu merită să le cîștige. Problemele societății românești, inclusiv tensiunile inter-etnice, nu vor face decît să se prelungescă. Nesupunerea civilă anunțată de UDMR pentru la

Puterea însă le anunță, știind bine că în martie, la Tirgu-Mureș, nu nesupunerea civilă a maghiarilor a dus la confruntări sîngeroase, ci capitalizarea unor nemulțumiri parțial îndreptățite ale românilor și ale maghiarilor de către oculta fostei și viitoarei Securități. Spuneam însă că actuala fază de încordare politică din țară anunță și o schimbare de politică externă a Bucureștiului. În condițiile existenței focarului din fostă Iugoslavie și a unei iminente intervenții a NATO în teatrul de război, măsuri tranșante la București, justificate ca tactici de prevenire a formării unor enclave etnice maghiare în România, și deci a unor inevitabile conflicte interetnice vio-

Avem atita nevoie de îndrumare, de educare, de cultură, încît uneori mă cuprind de disperare. De la TV puțin, din presă puțin, de la „22” relativ puțin! Cum cresc tinerii? Dar cei care trebuie să-i educe pe tineri? Ați făcut vreun sondaj printre învățători și profesori? Ce ziceți de o rubrică a omului de la catedră? Cum o să crească tinerii dacă în familie unii părinți nu pot educa, alții nu au timp? În școală, situația nu este cu mult mai bună.

Atunci cine? Strada?

Aș lansa o altă idee de dezbateri pentru cine crede că poate participa – și anume: „Cum își educă societatea membrii săi?”, „Care este nivelul de educație?”, „Ce ar trebui să se introducă în domeniul educației?”, „Educația omului – cea mai eficientă cale pentru o societate prosperă, pozitivă?”. Societatea noastră, viața, este de o complexitate demnă de acest concept. A-mi face iluzia că prin aceste dezbateri s-ar rezolva problema, ar însemna o utopie!

Dar dacă, absolut întâmplător, un grup de parlamentari ar citi aceste dezbateri în „22” și le-ar prelua pentru a găsi soluții de punere în viață? Nu este exclus ca și acest gând să fie un vis, dar fără vise nu am mai exista.

Sînt mîndru că există „22”. De aceea doresc să fie mai potrivită pentru societatea românească, pentru omul zilelor noastre, deturmat și de zi.

Valeriu Stănea, Blaj, 26 aprilie 1995

Stimată doamnă Adameșteanu,

În la „22” ca la „adevărata speranță a societății noastre actuale. Dispune de personalități culturale și politice de primă mărime. Este străbătută de inteligență și un deosebit nivel intelectual. Cu alte cuvinte, iubesc revista „22”, dar nu pot să nu o critic. Mi-ar plăcea mai multă cultură, articole din care să extragi lucruri noi și interesante pentru caietul propriu, să nu fie nici un articol în care să nu găsești nimic. Citesc toate paginile! Dar atîtea lucruri mai sînt de făcut în cotidian. Și atunci, din „22” eu trebuie să-mi iau hrana sufletească pentru o săptămînă.

Oare sînt unele articole prea academice? Oare pe altele nu le înțeleg eu?

Revista „22” este iubirea mea săptămînală – și de aici suferința mea la scîderile ei.

Stimată redacție,

Înainte de a răspunde la chestionar, aș dori să vă mulțumesc că există. Este atât de important pentru noi că ne ajutați cu discernămint și bună-credință să înțelegem ceva în haosul sau mai degrabă farsa mizerabilă pe care o traversăm. Confuzia crește cu fiecare zi. Azi-dimineață, la „Apel prioritar”, directorul Bibliotecii Centrale Universitare (atît cît a mai rămas din ea) constată că nici o comisie parlamentară nu s-a ocupat de aflarea adevărului privind incendierea clădirii. Nu ne mai surprinde. Este însă copleșitoare mărturisirea domniei sale că în acea seară cumpulată din decembrie '89, în lupta cu focul, pe lângă stîngăciile și eroiile inerente, s-a făcut căr simțită dorința de a nu pune stavila dezastrului ucigător al flăcărilor. Se poate imagina o crimă mai mare? Cu greu.

Și acum chestionarul.

1. Fiecare rubrică are un mesaj lucid și, în majoritatea cazurilor, de suflet. Rubricile împreună formează acel întreg care este „22”, atît de așteptat de cititori în fiecare săptămînă. Cîineva propunea reducerea sau chiar suprimarea, dacă am înțeles bine, a spațiului acordat problemelor culturale. „22” ar ieși amputat, ca o casă fără ferestre.

După ce parcurgem adevăratele disecții din rubricile economice, politice, sociale, avem nevoie de paginile culturale ca de un balsam dătător de speranță. În opinia mea, desigur.

Stimată redacție,

Încercînd a găsi un loc anume revistei „22” în peisajul aglomerat al publicațiilor românești, va trebui așadar să căutăm pe acea treaptă unde se găseasc, de fapt, doar citeva asemenea publicații.

Pornind de la rubricile enumerate în chestionar aș putea face ample referiri; la fiecare însă mă voi opri doar la a enunța pe acelea care le găseasc mai apropiate de ideile al căror promotor mă doresc a fi. Așadar, urmăresc cu deosebit interes *comentariul politic, editorialul, interviul săptămînii, idei în libertate, sondajele de opinie comentate, pagina externă* (viața cotidiană în Occident), *croniclele de artă* (literatură, film, teatru, plastică) și nu în ultimul rînd *comentariul economic*. Alături de acestea arunc o privire specială asupra rubricii ce și-a găsit deja deplina așezare în pagina 2 și anume aceea a opiniilor cititorilor care prin diversitatea și tonul lor dau „culoare” și de ce nu, specific revistei.

Cu referire la autorii preferați, a căror însemnări le citesc și le analizez atent mă opresc a enumera pe: H.-R. Patapievici, N.C. Munteanu, G. Andreeacu, A. Cornea, G. Adameșteanu, Ilie Șerbănescu, Dan C. Mihăilescu etc.

Vreau să remarc cu plăcere că unele numere ale revistei sînt însoțite de interesante suplimente în care se pun în discuție și analiză o serie de chestiuni de mare actualitate. Aș cita ca exemplu cele de dată recentă „Raporturile României cu Republica Moldova” care aduc cititorului o serie întreagă de informații utile și suscită păreri, interpretări și puncte de vedere extrem de interesante. Avînd în vedere cele de mai sus aș sugera ca printre problemele puse în analiză să fie și aceea asupra modului cum societățile democratice din lume privesc tinerii, atitudinea față de ei și față de semnele ridicate de ei, atitudinea (în antiteză) a societății (civile) românești etc. – chiar o rubrică permanentă referitoare la tineri și la universul lor.

În concluzie, găseasc revista atractivă, interesantă și necesară. Doresc revistei păstrarea aceluiași simț critic specific, redactorilor și colaboratorilor multe împliniri și... mulți cititori!

Cu stimă și respect, Liviu Ungur
Cluj Napoca, 13 martie 1995

Stimată redacție „22”

Sînt puțin intristat de faptul că revista la care țin – „22” nu a găsit cu cale să se sesizeze împotriva unui articol apărut nu în *România Mare*, ci în *Dilema* semnat nu de C.V. Tudor, ci de Andrei Pleșu, în care, e umilă și ridiculizată nimeni alta decît însăși Doina Cornea.

Despre ce este vorba. În revista *Dilema* nr. 128, în articolul „Virtuți prost plasate”, Andrei Pleșu referindu-se la Doina Cornea (pe care nu are totuși curajul să o numească) scrie: „Vă iubesc! – striga de la balconul Universității, în primăvara lui '90, o voce lirică notorie, care se recomandă de obicei poporului drept un «simbol național». «Și noi te iubim!» – răspundeau masele”. Sînt unul din cei care o iubesc și o admiră pe Doina Cornea. Mă simt profund jignit pentru această lipsă de cuviință la adresa unei doamne care ar fi meritat mai mult, venită din partea cuiva pe care îl prețuiesc deși, în timp, mi-a dat numeroase motive de a fi contrariat.

Să fim bine înțeleși: nu există nici un om care să merite a fi urmat pînă la capăt. Nu militez pentru idolatrizarea nimănui. Pentru a fi crezut voi spune că personal nu sînt de acord atunci cînd Doina Cornea asociază monarhia cu Biserica și pe Rege cu Divinitatea. (Nu cred că Dumnezeu e monarhist, mai degrabă – cum spunea Mircea Dinescu – că are „mîini politice de pianist”). Dar nu o critică sau o rezervă „comite” Andrei Pleșu. Domnia sa ne-a obînuisit după Revoluție cu un rol inedit, aproape singular: acela de a merge pe frînghie. Deși face parte din lista lui Paul Goma – a „oamenilor normali” care după '89 s-au „cotoceșit” – alături de: A. Buzura, E. Simion, M. Sorescu, V. Cristea, V. Tănase (Paul Goma îl include și pe Manolescu, dar n-are dreptate) totuși Andrei Pleșu a încercat să se mențină pe linia unei „frivolități superioare” sau mai nou, a unei „neutralități binevoitoare”. Că acest mers nu e posibil o dovedește această desconsiderare publică a Doinii Cornea (singura persoană care s-a solidarizat cu A.P. pe cînd acesta se afla surghiunit la Tescani. Pentru că Andrei Pleșu ar fi trebuit să știe că doamna de la Cluj nu s-a recomandat niciodată „poporului”, drept un „simbol național”. Dimpotrivă, în interviurile și cărțile ei a spus de ne-numărate ori, citez din memorie: „atunci cînd am pornit această acțiune am renunțat dinainte la fructul faptelor mele”. Acesta e adevărul. Restul ar putea fi... eventualele scuze.

Dar dacă totuși v-am scris permiteți-mi să mai amintesc două „momente” care mi-au produs contrarietatea de care aminteam, în privința lui Andrei Pleșu.

În urmă cu aproximativ doi ani, Virgil Ierunca avea parte de același tratament. Ce-i reproșa Andrei Pleșu: faptul că marele critic ar fi scris în tinerete un articol favorabil stîngii politice, dublat de sfatul de a se retrage dintr-o actualitate românească acum prea complicată, pentru a nu-și strica „imaginea” și a rămîne mai departe „conștiința noastră mai bună”. De asemeni, Andrei Pleșu (membru de partid) ar fi trebuit să știe că Virgil Ierunca a declarat de neamărate ori că „pleasă din România de mult prea binele pe care vor să îl facă comuniștii”. Am așteptat replica lui Virgil Ierunca. N-am întîlnit-o. Îmi închipui tristetea celui care a contribuit atît de mult la impunerea lui Andrei Pleșu.

În fine, a urmat H.-R. Patapievici, pe atunci nedeputat, dar astăzi, cu cele două cărți publicate și multe altele în așteptare, cel mai important scriitor (după Cioran), din literatura noastră (părerea mea). Nu mai insist. Cunoașteți desigur articolele lui Patapievici în urma cărora a fost dojenit protector de Andrei Pleșu.

Ce a urmat știți de asemenea. O replică devastatoare în revista „22” (cred de altfel că H.-R. Patapievici e singurul care poate polemiza cu succes cu Andrei Pleșu – un mare talent polemic la nivelul metaforei, spre deosebire de Patapievici – stil tineresc cu care își urmărește ideile pînă la capăt).

Cu simpatie pentru redacția „22”.

Oprea Ion, Cluj-Napoca

Începînd din acest număr renunțăm la rubrica Tribuna liberă. Revista „22” publică opinii diferite, uneori divergente, răspunzînd nevoii de diversitate pe care propriul nostru public cititor o solicită. Răspunderea pentru fiecare articol revine în consecință autorului. Sarcina pe care și-o asumăm conducerea revistei noastre este de a echilibra proporția opțiunilor, într-un cadru de dialog civilizată.

Gabriela Adameșteanu

Revista „22” dispune de un minunat mînunchi de colaboratori foarte bine pregătiți, buni condeieri, față de care îmi exprim toată admirația și pe care îi urmăresc de mulți ani. Îmi vine foarte greu să-i ierarhizez căci îi apreciez la fel, pe fiecare la „specialitatea” sa; să spun că e mai bun Ilie Șerbănescu ca N.C. Munteanu, Gabriela Adameșteanu, Rodica Palade ș.a. ar fi nedrept.

Nu scotese potrivit să publicați integral anumite scrisori, ca de exemplu „Scrisoarea către Opoziție” (din nr. 35/sept. 1994) a Victoriei Chirimbou, plină de „indicații” penibile și revoltătoare, trădînd îngustime de vedere și mult tupeu; era suficientă redarea a 2-3 pasaje ce etalau ineptiile politice, restul fiind rezumat în cîteva fraze.

O revistă ca a dvs. presupune lectori cultivați, cu oarecari bagaje de cunoștințe și orientare; un om cu puțină școală n-o poate înțelege și-i plăce! Nu s-ar putea edita o versiune rezumată, de vreo două pagini, care să pătrundă în păturile de mijloc ale societății: să o înțeleagă negustorul, agentul veterinar, sora medicală, cantarul și poștașul satului ș.a.? Ar însemna o adevărată mină în lumea satului, invadată de pedeserism, de publicații dubioase și porno. S-ar putea afla astfel și de către oamenii simpli adevărul vieții noastre politice, perspectivele, măsurile ce se impun, pericolele ce ne pîndesc; ar fi un prilej potrivit ca oamenii să afle opiniile sănătoase ale colaboratorilor dvs. prezențarea dîtorva personalități de care să-și lege gîndul, îndepărtînd etichetări ca: Manolescu – ironic și dificil, Coposu – bătrîn autocrat, Constantinescu – inepert și nepopular ș.a.

Cu fiecare zi și ceas se apropie alegrile, iar societatea e atît de confuză și dezolată!

În cîteva rînduri s-au ridicat în revistă și probleme de limbă și ortografie. S-ar impune intervenția unui lingvist imparțial, care să elucideze o serie de chestiuni privind ortografia mai ales. După indicațiile Academiei (din vremea slăvitului Drăgănescu), s-a ajuns să se scrie neînțeles, neînțepit și alte minunății de felul acesta. Ori să se adopte integral ortografia de dinainte de 1954, cu toate regulile ei – apostrof, majusculă, cuvinte compuse etc.), ori să rămînem la ce-am apucat! Nu oricine citește reviste literare, de aceea o intervenție a revistei dvs. ar fi bine venită, benefică.

Precizare: Fotografia lui H.-R. Patapievici reproducă pe coperta revistei „22” nr. 29/19-25 iulie 1995 a fost realizată de Cosmin Bumbuț.

- Emil Hurezeanu – Rusia în Balcani
- Noroc și nenoroc la români
emisivitate TELE 7abc;
moderatori: Andrei Cornea și Livia Pop; invitat: H.-R. Patapievici
- Traian Ștef – Despre diversivune
- Discursul lui David Funderburk
„O vedere pozitivă asupra României și românilor”
și răspunsul ambasadorului Mihai Botez
- Gabriel Andreescu –
Fundatia Anastasia: un atac infam prin „România liberă”

SUMARUL nr. 32

N.C. MUNTEANU

Cald. Calde. Călduri

Aflat pe o navă, în largul mării și în largul lui, dl. Oliviu Gherman a avut un moment de sinceritate care impune respect și chiar mai mult decât atât. „Eu sînt una de-ăia, să mă ierte doamnele, bătrînă, unsă cu toate alifiile”, a recunoscut dl. Oliviu Gherman fără să roșească nici măcar cam cît un boboc de trandafir. O bănuială ne încerca pe noi mai de demult, dar n-am îndrăznit s-o formulăm ca atare din cauza Codului Penal. Însă cînd recunoșterea vine de la un nivel atît de înalt și e formulată atît de pertinent și în cunoștință de cauză, nu ne rămîne decît să ne plecăm în fața realității și a dozarmantei sincerității. În sfîrșit, omul potrivit, la partidul potrivit. Oricît de veștedă matroană, oricît de unsă, jos palaria! Oliviu Gherman e o damă bine! Cinstită, mai ales! • Într-un moment de supremă înțelepciune, Guvernul a ales Gînditorul de la Hamangia ca simbol al programului de privatizare. Care se cam bate cap în cap cu sloganul „națiune înseamnă acțiune”. Pentru simplul motiv că statul pe gînduri nu face casă bună cu acțiunea. Dacă nu cumva e vorba de saltul calitativ de la „noi nuncim, noi nu gîndim”, la „noi gîndim, noi nu nuncim”. • Semnalăm și prima gafă a campaniei publicitare. Presei i-au fost distribuite specimene ale cuponului nominativ de privatizare cu valoarea nominală de 975.000 de lei. Pe el scris de trei ori, Nul, Nul, Nul. Așa de tînăr și deja nul? • Considerăm că nu e cazul să ia în serios toate cîte se spun despre el, Procurorul general al Republicii, Vasile Manea Drăgulin, susține că „a te potrivi tuturor opiniilor despre tine e ca și cum ai cere ceasului tîu să meargă la fel ca toate ceasurile din oraș”. Adinec. Acum înțelegem noi de ce dl. Manea Drăgulin își pune ceasul numai și numai după cel de la Cotroceni. • PDSR-ul, la îndemnul preșos al președintelui Ion Iliescu, pregătește de zor campania electorală. Tînta e fixată pe corupții partidului demagogic, pardon, democrației sociale. Sloganul e: „Prindeți hoții!”. Partea proastă e că n-avem noi atîția poliști cîți hoji au ei. Și pe urmă cum naiba să-i deosebești, știut fiind că taman hoji strigă cel mai tare... prindeți hoții! • Din cauza datoriilor, trei spitale au rămas fără medicamente, bătrînii și copiii din cîmine, precum și bolnavii de TBC riscă să moară de foame; la Brăila, din lipsa unui aparat de dializă, mor bolnavii cu zile. Situația fiind albastră în spitale, înțelegem acum de ce Ministerul Sănătății a încheiat un protocol cu Patriarhia pentru încadrarea în spitale a unor preoți care să asigure bolnavilor asistență spirituală. Așteptăm zina în care Ministerul Sănătății ne va oferi șansa să murim cu zile, în direct, la o oră de vîrf și în prezența unui sobor de preoți. • Peste cinci milioane de romîni suferă de diverse tulburări psihice, 3,4 milioane fiind diagnosticați ca persoane suferinde. Și ne mai mirăm că sînt atîția nebuni în politică.

APEL

Colegii și prietenii cunoscutului prozator

MIRCEA NEDELICIU fac un apel public pentru salvarea sa. Amenințat de o maladie neiertătoare, Mircea Nedelciu trebuie supus unei autogefe de oasă cu mari șanse de reușită. Costurile operației, care nu se poate realiza decît în străinătate, sînt foarte ridicate. Deocamdată, din lipsă de fonduri, Ministerul Sănătății nu a putut acoperi decît o parte din aceste costuri. Pentru acoperirea lor integrală, ne adresăm pe această cale iubitorilor scrisului lui Mircea Nedelciu și al literaturii, rugîndu-i să depună sume de bani în conturile deschise în acest scop la BANKCOOP, Filiala Rosetti, București, cu numerele: 40.25.12.70.64.27 (în lei), 40.25.12.70.840 (în USD), 40.25.12.70.280 (în DM).

REVISTA PRESEI

• Potrivit unui document trimis de „Asociația Națională a Patrioților din Securitatea Română” citit de Radu F. Alexandru în Conferința săptămînală de presă a PD, C.V. Tudor a activat ca informator în Direcția I a Departamentului Securității Statului. A fost recrutat de lt. col. Alexandru I. Munteanu, de la Direcția I. În 1984, la ordinul lui Tudor Postelnicu, Al. Munteanu a fost arestat pentru scurgerea de informații și obținere de avantaje personale. Candidat la 12 ani închisoare, a fost eliberat în 1988, în urma unei intervenții la nivel înalt și încadrat corector la tipografia 13 Decembrie. Reactivat colonel, în ianuarie 1990, adjunct al șefului Serviciului Pașaport, este făcut general maior în februarie '90 și ulterior directorul general al Arhivelor Statului. Prieten și colaborator al lui C.V. Tudor, autorul ideii de canoizare a marelui lui Antonescu. Alcoolic, scos de la Arhivele Statului, moare în 1995. După arestarea din 1984 a lui Al. Munteanu, C.V. Tudor a fost preluat de maiorul Ilie Merce care poate depune mărturie despre cazul C.V. Tudor. (Evenimentul zilei, 28 iulie 1995)

• „C.V. Tudor își continuă atacurile în stilul său securist” afirmă într-un comunicat SPP, „referindu-se la o notă publicată în România Mare” și prin care se reia acuzaarea unui ofițer din SPP (Gabor, n.n.) de uciderea a două persoane aflate în Piața Victoriei, în timpul mineriadei din sept. 1991, care a dus la căderea guvernului Roman. Negînd atît implicarea SPP în aceste crime, cît și atacul direct al lui C.V. Tudor la adresa șefului SPP, general-maior Dumitru Iliescu, SPP consideră că „redacția România Mare s-a transformat într-un centru de dezinformare și destabilizare”.

• Printr-un elicopter și prin mesageri, în redacțiile ziarelor s-au răspîndit fluturași care anunțau publicarea unor dervăluri despre „afacerile” lui Alex. Dinulescu, președintele

BANCOOP. Acesta acuză doi cunoscuți oameni de afaceri, clienți ai băncii, care pînă acum nu ar fi achitat sumele datorate băncii, suma totală a creditelor și dobînzilor ridicîndu-se la cîteva miliarde de lei. Nici BNR, nici IGP nu au confirmat existența unui dosar penal în care să fie cercetat Alex. Dinulescu ori a unei supravegheri speciale a BANCOOP. (Evenimentul zilei, 28 iulie 1995).

• „După indecanta «transferare» a lui Miron Mitrea de la timona celui mai zgomotos sindicat (Frăția) direct în conducerea partidului de guvernămînt, a urmat adevărat val de asemenea promoviri, de la sindicat în structurile puterii”. „Avem acum secretari de stat, directori în ministere, inspectori. Adrian Cosmescu a ajuns în Corpul de Control, Dinu Panait director la Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Tudor Florescu a trecut secretar de stat la Transporturi, Marian Sirbu e secretar de stat la Ministerul Muncii”. Trădarea «generoșilor», adică a liderilor care au sărit de pe boldonerele cu care speriau Bucureștii la manifestații direct în Mercedes-urile cu girofar ale Guvernului, a provocat o veritabilă bulversare în rîndul sindicalistilor”.

• „Provocarea ireidentistă de la Debrețin” titrează Adeverul (28 iulie) corespondența sa de la mitingul Uniunii Mondiale a Ungurilor, desfășurat la 27 iulie la Biserica Mare Reformată la care au participat reprezentanți ai minorității maghiare din România (Tókes László, Markó Béla, Suto Andras) Ucraina subcarpatică și Slovacia. Printre materialele de propagandă oferite gratuit se aflau și hărți ale Unguriei Mari, cu Transilvania încorporată. Corespondentul Adeverului recunoaște însă că nici populația orașului, nici guvernul Ungariei nu păreau interesați de această manifestație. (Adeverul, 28 iulie '95) (G.A.)

MIERCURI 26 IULIE

• **Premierul slovac la București**
Aflat în vizită oficială în România, premierul slovac Vladimir Meciar s-a pronunțat pentru crearea unei largi zone de liber-schimb în Europa de Est din care ar putea face parte, pe lângă grupul țărilor de la Vișegrad, și România, Moldova și Țările Baltice. În privința Tratatului ungaro-slovac, Meciar a afirmat că neratificarea acestuia de către Parlamentul de la Bratislava va oferi spațiu de manevră pentru negocierile dintre România și Ungaria.

• **Ambasadorii români - chemați în țară**
Ministrul de Externe, Teodor Meleșcanu, s-a întîlnit la București cu ambasadorii români în statele Uniunii Europene, în Ungaria, Bulgaria, Japonia și Federația Rusă. El a cerut ambasadorilor ca informațiile și analizele transmise în centrul MAE să fie pertinente. Ambasadorii au primit de asemenea indicații de la președintele Iliescu să facă eforturi pentru ameliorarea imaginii României în lume și pentru atragerea de investitori străini.

• **Salariul mediu brut pe economie - 268.096 lei**
Potrivit datelor prezentate de Comisia Națională pentru statistică, în luna iunie rata inflației a fost de 1,4%, față de 5,4% în aceeași lună a anului trecut. Salariul mediu brut pe economie a fost de 268.096 lei, iar cel net 205.080 lei. Numărul șomerilor înregistrați la 20 iulie era de 1.099.773 persoane. Prețurile la consum ale popula-

Săptămîna politică

ției în luna iunie au înregistrat o creștere de 1,3% comparativ cu luna mai.

JOI 27 IULIE

• **Președinția acuză România liberă**
Traian Chebeleu a acuzat ziarul România liberă că „publică invenții care aduc un mare prejudiciu țării”. Purtătorul de cuvînt al Președinției s-a referit la articolul „Cisternele lui Văcăroiu”, articol în care Guvernul era acuzat că patronasează contrabanda cu produse petroliere către Iugoslavia și, implicit, încălcarea embargoului. La rîndul său, Executivul a anunțat că va acționa în justiție România liberă.

• **Iliescu aninșă numirea noului ambasador în SUA**
Noul ambasador al României la Washington va fi numit după întoarcerea din concediu a președintelui Iliescu, a anunțat Traian Chebeleu. El a adăugat că pînă atunci atribuțiile ambasadorului român în SUA vor fi preluate de Ion Goriță, ambasador la ONU.

• **Tratatul pentru restituirea unor proprietăți ale comunității evreiești**
Traian Chebeleu a declarat că la Guvern se poartă discuții pentru restituirea unor dintre proprietățile comunităților evreiești, inițiativă încurajată de președintele Iliescu. Secretarul Comunității Evreiești din România, Iulian Sorin, a declarat la BBC că demersul Parlamentului israelian (care cereu anularea legii caselor

naționalizate) ar putea altera cursul negocierilor dintre comunitatea evreiască din România și autorități. El a mai precizat că există tratative cu Guvernul și Președinția pentru restituirea unor obiective de mare interes, cum ar fi Teatrul Evreiesc de Stat.

• **Demonstrația de protest de la Debreceen**

La Debreceen, în Ungaria, Uniunea Mondială a Ungurilor a organizat o demonstrație de protest față de „îngrădirea unor drepturi colective în Slovacia și România”. La adunare au participat aproximativ 3.000 de persoane, printre care și reprezentanți ai UDMR și ai Bisericii Reformate. Legea învățămîntului, recent promulgată de Ion Iliescu, a fost considerată o manifestare „a restaurației dictatoriale”.

• **La 1 august începe distribuția cupoanelor nominative**

Mircea Coșea a anunțat că la 1 august va începe distribuția cupoanelor nominative către cetățeni. El a mai spus că certificatele de proprietate și cupoanele nominative vor putea fi folosite și pentru obținerea de acțiuni la alte întreprinderi decît cele incluse pe lista elaborată de guvern.

VINERI 28 IULIE

• **CDR își stabilește noul Protocol de organizare**
Consiliul Național al CDR a debătut noul Protocol de organizare în

teritoriul al Convenției. Protocolul stabilește că fiecare partid din CDR trebuie să aibă minimum 100 de membri cotizanți pe județ și 5 organizații locale. Asociațiile civice trebuie să aibă și ele minimum 100 de membri cotizanți în fiecare filială județeană pentru a avea vot deliberativ în cadrul CDR.

LUNI 24 IULIE

• **România va achiziționa aparatură de zbor americană**

Sheila Widnall, secretar de stat al Forțelor Aeriene din Departamentul Apărării al SUA, a declarat la sfîrșitul vizitei de două zile efectuată la București că a discutat cu ministrul Apărării român posibilitatea încheierii unei înțelegeri privind achiziționarea de către România a aparaturii de zbor americane. Totodată, s-a convenit asupra unor proiecte de cooperare în domeniul aviației militare.

• **Topul parlamentar PNȚCD**

Organizația de tineret a PNȚCD (TUNT) a efectuat un sondaj în rîndul studenților și tinerilor din PNȚCD privind popularitatea parlamentarilor acestui partid. Cei mai eficienți parlamentari PNȚCD sînt considerați Ion Diaconescu, Vasile Lupu, Ioan Mureșan, Matei Boilă, Gabriel Tepelea, Ion Rațiu. Cei mai nereprezentativi au fost desemnați deputații Răsvan Dobrescu și Mircea Ciomara și senatorul Valentin Gabrielescu.

• **Rubrică realizată de RALUCA STROE-BRUMARIU**

ANDREI CORNEA

Mentalitatea „locatarului principal“

Se va răspunde că, totuși, asemenea atitudini nu sînt esențiale; explicit, poate că așa este. Dar, din păcate, anumite presupuziții implicite pe care ele se întemeiază sînt foarte curente. Majoritatea românilor se văd pe sine în chip de „locatari principali“ ai țării, lăsându-i pe minoritari într-o eternă condiție de minorat. Se afirmă, de exemplu, că „Ardealul este pămînt românesc“. Or, Ardealul este mai degrabă pămînt românesc, fiind, la fel ca întreaga țară, pămîntul tuturor celor care îl locuiesc, fie ei români, unguri, sași etc., așa cum, de altminteri, chiar Constituția o afirmă. Faptul că strămoșii românilor s-au aflat în Ardeal înaintea venirii aici a strămoșilor ungarilor și sașilor este o ipoteză istorică verosimilă. Dar chiar dacă ea ar putea fi verificată cu rigoarea cu care verificăm legea gravitației, încă nu ar rezulta de aici că legitimitatea discursului unui român o întrece automat pe cea a discursului unui ungar, numai fiindcă strămoșii primului au fost „acolo“ dintotdeauna.

Se va spune însă că de chestiunea „continuității“ depinde legitimitatea apartenenței Ardealului la România. Cu totul discutabil. Ardealul aparține hotărît României în virtutea unei vechi realități demografice, legitimată de tratatele internaționale, dar nu în virtutea presupunerii lecții ale „istoriei“ sau ale „continuității“. Nu numai că argumentul „primului venit“ nu are certitudine absolută în cazul de față, dar lui i se pot opune și alte principii de ierarhizare a legitimității, de pildă cel al „contribuției culturale“ de care pot uza ungurii. De fapt, a afla „cine a fost primul în Ardeal“ a depășit cu mult cadrul unei cercetări istorice imparțiale. Chestiunea a devenit, deopotrivă pentru români și pentru unguri (și chiar la nivelele oficiale ale României și Ungariei), o modalitate de a determina „cine este locatarul principal al Transilvaniei“. Dar o asemenea mentalitate de „locatar principal“ este nu numai incompatibilă cu spiritul adevăratei cercetări științifice, transformându-i pe savanții, fie ei români sau unguri, în avocații unei cauze politice, dar ea nu are nimic de-a face cu spiritul unei autentice toleranțe, luată în sens larg. Națiunile aflate într-o veche și nestinsă încă vrăjă, precum românii și maghiarii, trebuie să accepte astăzi, ca preț al împăcării și al „integrării europene“, pe de-o parte, recunoașterea explicită a actualelor frontiere și, pe de altă parte, abandonul mentalității „locatarului principal“.

Cel mai grav mi se pare că această mentalitate a pătruns în recent votata Lege a învățămîntului, acceptată atît de Putere, cît și de Opoziția românească. Voi da un singur exemplu, ce mi se pare revelator: obligația pentru minoritarii ce fac studiile primare, gimnaziale și liceale în limba maternă de a învăța nu doar limba maternă – ceea ce este perfect îndreptățit –, dar și istoria și geografia României în românește. De ce neapărat în românește? – ne putem întreba. Dacă geografia și istoria României sînt științe, precum fizica, geografia și istoria lumii etc., ele trebuie să poată fi exprimate în orice limbă – română, maghiară, germană sau chineză – fără rest. Dacă ele nu pot fi exprimate, respectiv traduse fără rest, înseamnă

că nu sînt științe. Dar ce sînt? Poezie, literatură, și acestea dificil traductibile? Desigur că nu. Mai există, după părerea mea, o singură posibilitate: să admitem că ele sînt într-o măsură considerabilă discursuri rituale autorizate.

Pretenția ca istoria și geografia României să fie predate și învățate numai în românește arată că ele sînt concepute asemănător unor discursuri sacre, liturgice, ce nu au legitimitate decît pronunțate într-o limbă sau un dialect autorizat. Pentru aceste două materii, româna nu este o limbă substituită cu oricare altă (așa cum se întâmplă în cazul altor materii), ci se înfățișează precum latina pentru liturgia catolică înainte de Conciliul Vatican II: singura limbă legitimă. Aceasta dă de înțeles că nu comunicarea unor informații privitoare la istoria și geografia României interesează, ci comuniunea cu un presupus corpus mysticum național românesc.

Iată motive ce sugerează că, în conformitate chiar cu legea română, există situații, ce nu au nimic de-a face nici cu considerente practice, nici cu raționalitatea intrinsecă a domeniului, cînd limba română este singura legitimă doar în virtutea faptului că ea aparține „locatarului principal“, ce ar întreține cu solul și cu istoria legături privilegiate, de tip sacru. Înstituirea limbii române ca singură autorizată în predarea geografiei și a istoriei României introduce, în corpul materiilor școlare, o distincție de tip „sacru–profan“, incompatibilă nu doar cu cerințele toleranței în sens larg, dar și cu cele ale unui stat secular. Fără te, recenta Lege a învățămîntului mai ridică alte destule probleme, cum ar fi refuzul de a se permite re-deschiderea unei universități în limba maghiară la Cluj, sau lipsa de claritate în autorizarea unor școli (și nu doar a unor clase) în limba maghiară; dar cred că nici un alt aspect nu permite să se vadă mai clar decît cerința învățării geografiei și a istoriei României în românește, felul în care limba română este investită cu o autoritate liturgică.

Pe scurt, mi se pare de cea mai mare urgență să se facă mai întîi bine distincția dintre cele două accepțiuni ale cuvîntului „toleranță“; urmează, apoi, a nu ne mai socoti mulțumiți cu noi înșine dacă se poate accepta că îndeplinim doar cerințele sensului slab. Ne vor aștepta, altminteri, dezamăgiri considerabile. Într-adevăr, cel care crede că „toleranță“ numai în acest ultim sens, face tot ce se cuvine și că merită întreaga laudă, va fi adesea uitat și chiar ofensat vîndînd că „toleranță“ îl privește cu ostilitate și resentiment. Or, ceea ce ar trebui înțeles este că astăzi, cu cinci ani înainte de sfîrșitul secolului și în „anul internațional al toleranței“, a fi doar „toleranț“ este tot mai mult resimțit nu ca un privilegiu, ci ca o ofensă.

Adevărul literar și artistic, nr. 280

- Români, mareșalul Antonescu și evreii
- Alexandru Dărie și-a făcut „revoluția de catifea“ la Opera Română
- Cannes, ultima filă... – Magda Mihăilescu
- Jean Mouton: Jurnal din România
- „Delimitările“ lui Val Condurache
- Recitind autocritic „Adevărul literar și artistic“
- Ion Holban în „salonul refuzurilor“

ACCENT

Audiatur et altera pars

În polemica dintre Vasile Popovici și Gabriel Andreescu („22“, nr. 22–23–24/1995), V. Popovici vorbește despre „strategia fatală a șantajului internațional“, înțelegînd sub această denumire faptul că UDMR se adresează unor foruri internaționale și guverne occidentale cerînd ca acestea să exercite presiuni asupra puterii actuale din România pentru acordarea unor drepturi minorităților naționale, în speță celei maghiare.

Vasile Popovici vorbește despre UDMR de parcă ar fi o entitate unitară. Or, această uniune care are ca scop apărarea intereselor comune, pe lângă că reprezintă un eventual larg de ideologii, se împarte în două aripi principale.

Aripa așa-zis radicală – eu o numesc mai degrabă voluntaristo-populistă – nu are încredere în dezvoltarea democratică a societății românești, nu caută aliați printre români, ci se bazează exclusiv pe forțele proprii și pe sprijinul opiniei mondiale. Consider că această strategie este greșită din două motive. Unul este amintit și de V. Popovici: plingerile pot avea consecințe nefavorabile pentru țară (neacordarea clauzei de către SUA, intrizierea integrării în structurile euro-atlantice, împingerea țării către Răsărit etc.); or, ceea ce este rău pentru țară, este rău și pentru minoritatea maghiară. Concepția „cu cît este mai rău, cu atît mai bine“ este o atitudine disperată inadecvată situației date. Al doilea motiv: calitatea vieții unei minorități depinde de toleranța, bunăvoința și atitudinea prietenească a poporului majoritar – or, acestea nu pot fi impuse din afară. Chiar dacă Parlamentul român, sub presiunea opiniei mondiale, ar vota niște legi care nu s-ar bucura de consensul majorității poporului român, acestea nu ar fi operante din cauza împotririi organelor administrative și judecătorești. Discriminările abuzive din Cluj exemplifică pe deplin cum se pot răstălmăci prevederile Constituției și ale legilor de către forurile locale. Nu există altă soluție pentru conviețuirea pașnică decît reconcilierea dintre majoritari și minoritari, mergînd pînă la nivel de indivizi.

Acest adevăr este recunoscut și propovăduit de aripa moderată, realistă, pragmatică din UDMR. Reprezentanții acesteia înțeleg că drepturile minorităților constituie un capitol special din problematica drepturilor omului, iar respectarea acestora depinde de procesul general al democratizării societății românești. Ei sînt conștienți că acest proces este lent, dar au încredere în reușita sa. Deoarece democrații români sînt o minoritate în majoritate, ei trebuie sprijiniți de către minoritățile naționale, cerînd la rîndul lor sprijin din partea lor.

Ar fi benefic dacă aripa moderată ar putea demonstra justetea strategiei sale prin cît mai multe exemple de sprijin acordat de către forțele democratice române și astfel ar putea combate tezele populiste și voluntariste ale radicalilor. Din păcate, asemenea exemple sînt doar sporadice. Înțelegerea și empatia față de problemele minorităților sînt manifestate în primul rînd de către o elită intelectuală română care rămîne deasupra luptelor politice cotidiene de partid. În schimb, cei care contează pe voturile electorale nu sînt decît debiteazători lozincii naționaliste, fie că se feresc

de a se expune de teamă că să nu fie etichetați drept nepatrioți.

Să considerăm exemplul recent referitor la Legea învățămîntului. Alegătorul român nu pierde nimic dacă un copil minoritar învață în limba sa maternă. Totuși, Parlamentul a votat niște îngrădiri în acest sens care sînt mai defavorabile minorităților chiar decît legislația ce există. Mai precis: vechea legislație era acceptabilă, dar nu a fost respectată. Actualul Parlament caută să legalizeze abuzurile ceaușiste și în această privință. Pozițiile politicianilor sînt puțin diferite. Gh. Funar nu-și ascunde xenofobia tribală: el este de părere că învățămîntul în limba minorităților este un privilegiu anticonstituțional. Alții sînt ipocriți: vor să convingă lumea că este în interesul nostru dacă nu învățăm în limba noastră maternă. Or, acest paternalism caracteristic dictaturii este pe cît de nejustificat, pe atît de fals: generațiile care au mai putut învăța în limba maternă dovedesc că din această cauză nu au avut nici un dezavantaj.

Este probabil că mulți parlamentari au înțeles că aceste îngrădiri sînt nedrepte, nejustificate și dăunează țării, ducînd la tensiuni interne și la dezaprobare internațională, dar nu au găsit oportunitate să-și exprime acest punct de vedere; în lipsa senatorilor UDMR Senatul a votat legea în unanimitate.

Desigur, parlamentarii vorbesc și votează ținînd cont de opiniile alegătorilor – or, aceștia sînt manipulați de puterea actuală. În condițiile dezinformării generale, se pot debita afirmațiile cele mai absurde la adresa minorităților. De exemplu, „lingvistul“ Ion Coja poate să afirme că secuii vorbesc altă limbă decît cea maghiară (vezi limba „moldovenească“), fără ca să apară undeva o dezmințire din partea unui român care trăiește în secuime. Desigur, se răspîndesc și calomniile mult mai grave. Informațiile false nu pot fi combătute, căci cititorul român nu înțelege ce se scrie în presa maghiară, iar foarte puține publicații române dau curs unor asemenea dezmințiri; nici chiar dreptul la replică nu este asigurat.

În asemenea condiții aripa moderată a UDMR nu prea are dovezi concrete în sprijinul strategiei sale, fiindcă în loc să facem pași mici înainte, facem pași mari înapoi. Un astfel de atac îndreptat împotriva unui segment vital pentru păstrarea identității naționale, cum este învățămîntul, are ca urmare în mod inevitabil întărirea aripii radicale, respectiv sprijinul acordat unor măsuri radicale și din partea moderatilor. Dacă doleanțele justificate ale unei comunități nu se bucură de nici un sprijin în țară, este de înțeles că reprezentanții comunității să se adreseze și forurilor internaționale. Chiar dacă această strategie este fatală, vina este a aceluia care i-au pus în această situație fără altă ieșire. Omul disperat se și sinucide.

Nu încapă îndoială că cei care nu plămîuit această provocare au fost conștienți de urmările sale logice și legitime; ei au căutat voit să stîrnească tensiuni și chiar conflicte etnice, să frîneze dezvoltarea democratică a societății românești, să împiedice încheierea tratatului de bază cu Ungaria, să intrizeze integrarea țării în structurile euro-atlantice. Poate că vor să se îndrepte cu fața spre Est, dar cel mai probabil este că îl convine această stare de tranziție, cînd proprietarii averii de stat devin proprietarii aceleiași averi, tratate pe propriul nume, aplicînd lozincă „Nu ne vindem țara, căci atunci nu mai avem ce fură“.

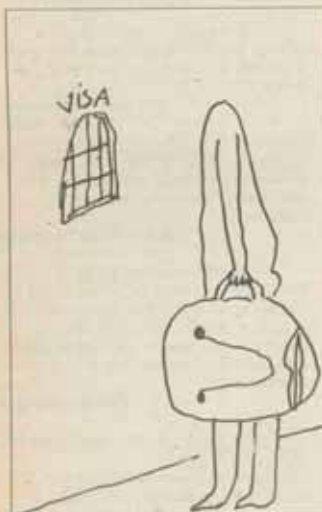
Acesta este adevărata strategie fatală din care izvorăsc toate relele. Pentru a manipula poporul, Hitler a inventat „pericolul evreiesc“; ai noștri sperie poporul cu „pericolul maghiar“.

FEY LÁSZLÓ

ROMÂNII LA PORȚILE OCCIDENTULUI

O dată cu venirea verii, numărul celor care vor să călătorească în străinătate a sporit în mod firesc. Numai că barierele pe care le are în față cetățeanul român pentru a astfel de întreprinderi au rămas aceleași. Ultima (după ce a fost rezolvată problema „invitației” sau cea financiară), rămâne obținerea vizei. Chiar pentru cei care au toate actele necesare, ea trebuie câștigată cu multe eforturi. Coadă, este o realitate obișnuită pentru foarte multe consulate. Pentru a vedea la fața locului cum stau lucrurile, am pornit, însoțit de fotografii revistei noastre, într-un periplu matinal pe la câteva astfel de consulate din București. În început cu cel al Franței, am continuat apoi cu al Canadei, al Italiei și al Germaniei. Dintre toate locurile pe care le-am vizitat, cel mai prost mergeau lucrurile la Consulatul Franței. În fața clădirii era multă lume. Mai toți veniseră din timpul nopții, unii chiar de la ora 1 a.m. Majoritatea așteptau de mai multe zile. Pentru cei din provincie lucrurile se complicau mai mult. Dacă orașul în care locuiau era mai aproape de capitală, exista posibilitatea navetei (așa cum proceda o doamnă din Brașov, care venea în fiecare noapte la București cu trenul). Dacă orașul era îndepărtat, atunci ultima alternativă rămânea statul la hotel. Un domn de la Cluj era cazat la hotel și plătea, de o săptămână, câte 40.000 de lei pe noapte.

Toate acestea, însă, erau suportate cu resemnare de cei ce stăteau la coadă. Ceea ce îi împingea în pragul disperării era altceva: neasigurarea. Actele necesare pentru obținerea vizei erau afișate pe o listă. Ajunși în fața ghișeului, oamenii își dădeau seama că lista e departe de a fi completă. De la o zi la alta, numărul actelor necesare sporia. Cum erau transmise toate aceste „inovații”? „Prin viu grai” – ne-au răspuns cei ce stăteau la coadă. Din când în când, cite unul din cei care asigurau paza consulatului veneau și anunțau că e nevoie de un act sau de un altul. În momentul în care am ajuns noi acolo, oamenii fuseseră bulversați de o astfel de veste nouă: nu mai era suficientă preavizarea în ceea ce privește transportul (dovada pentru rezervare), ci trebuiau prezentate chiar biletele respective. Oamenii erau descumpăniți: dacă nu aveau să obțină viza sau acestuia întârzierea să le fie acordată – ce se va întâmpla cu banii dați pe bilet?

După-un scurt timp, un alt anunț a început să agite masa de oameni. „Domnul polițai” transmisese că nu se va mai ține cont de nici o listă. Ce se întâmpla: oamenii, în buna tradiție a cozilor ceaușiste, întocmiseră o listă cu ordinea celor veniți; lista era multiplicată în 3 exemplare, pentru a nu se face modificări. Când ești venit la coadă de la ora 1 noaptea, nu poți rezista în picioare atita timp – te mai așezi, te mai plimbi, și în cazul acesta, lista este de un real folos. Astfel de liste se fac la toate consulatele, deși la unele procedura este mult simplificată. (La Consulatul Italiei se fac înscriserile și oamenii trebuie să vină în fiecare zi la ora 7,00 și la 13,00, când se strigă lista, căci în caz de absență sînt șterși; viza se obține în 5 zile lucrătoare. La Consulatul Germaniei, în ziua următoare înscrierii pe listă se depun actele; viza se dă apoi în 3-4 zi-

le. La Consulatul Canadei se fac înscriserile pe listă și în aceeași zi se pot depune actele).

La toate consulatele la care am fost, actele afișate erau singurele necesare. Consulatul francez, după cum spuneam, face excepție. Aici, adevăratele informații se pot obține doar de la „domnii polițai” – cei care, în cadrul părții române, asigură paza obiectivului. „Domnii polițai”, însă, dau de fiecare dată informații foarte vagi. De altfel, comportamentul lor cu cei ce vin să-și obțină viza lasă foarte mult de dorit. Oamenii sînt alinați și percheziționați. Aceasta nu ar fi mare lucru dacă totul s-ar face civilizată. În fața Consulatului Franței strigătele și impolitările sînt un lucru obișnuit, iar oamenii le suportă pe toate, ascultători. Când am fost acolo, fotografii noastre a surprins câteva instantanee cu coada de cetățeni oboseți și dispe-

rați, comandată de teribili oameni ai legii. Cu toate că se afla în afara oricărei împrejurări și nu fotografia decît lumea care aștepta, fotografii a fost imediat apostrofat. Degeaba a încercat el să explice că nu comite nici o ilegalitate. Ceea ce a iritat cel mai mult asistența a fost cînd, resemnat, fotoreporterul nostru a spus că vede că „persistă unele mentalități”. N-a fost nevoie să zică mai mult. Auzind cuvîntul „mentalități”, un domn în vîrstă, îmbrăcat în civil și care superviza toată activitatea celor de la pază s-a apropiat și a început să strige congestionat, cu un limbaj mai mult decît suburban. (În paranteză fie spus, polițistii au avut grijă să și voaleze filmul.)

Situația din fața Consulatului francez nu se datorează, cum s-ar putea crede, recentelor evenimentelor din metroul parizian, pentru simplul motiv că lucrurile se prezintă în felul acesta de foarte multă vreme.

Spre deosebire de cei pe care i-am întîlnit în fața altor consulate, cetățenii care așteaptă viza la Consulatul francez sînt mohorîți și disperați. „Dacă știam că e așa, n-aș mai fi venit. De altfel, este prima și ultima dată” – ne spunea un domn care suferea acest tratament polițienesc de aproape o săptămînă.

CEZAR PAUL-BĂDESCU

Începînd cu data de 1 august a.c. s-a introdus taxa de trecere a frontierei. Valoarea taxei este de 15.000 lei pentru depășirile în străinătate și 5.000 lei pentru micul trafic de frontieră. Taxa se achită la toate filialele CEC din țară, chitanța doveditoare fiind prezentată la trecerea frontierei. Sînt scutite de plata taxei următoarele categorii de persoane: cetățenii beneficiari ai ajutorului social, persoanele care pleacă la studii sau pentru tratament medical.

Informații privind obținerea vizei pentru Franța

Ne-am interesat pentru dumneavoastră la Consulatul francez pentru a vă da informații despre modalitatea în care cetățenii României pot obține o viză de intrare pe teritoriul francez.

Sînt trei tipuri de vize: viză de tranzit, viză „court séjour” (între 6 zile și 3 luni) care poate fi turistică sau în interes de servicii și viză „long séjour” (mai mult de 3 luni).

Pentru viza de tranzit sînt necesare: pașaportul, viza țării de destinație și dovada că trebuie traversat teritoriul francez. Taxa de viză este de 25.000 lei.

Pentru viza turistică este nevoie de o invitație din partea unui cetățean francez, autentificată de primărie sau dovada unei rezervări într-un hotel francez pe perioada cererii vizei. Conform biroului de presă al Ambasadei, procedura de acordare a vizelor este simplă și nu există discriminări în ceea ce-i privește pe cetățenii români.

Actele necesare pentru obținerea unei vize turistice sînt: pașaportul, un formular tip dat de Consulatul francez, o fotografie, invitația autentificată sau rezervarea de hotel, asigurarea medicală, biletul de transport (dus-întors), adeverință de salariat (dacă este cazul) și taxa de viză (84.000 lei). Menționăm că prețurile pentru asigurarea medicală variază între 15.000 lei pentru 4 zile și 197.000 lei pentru 180 de zile. Persoanele care au depășit vîrstă de 65 de ani plătesc asigurarea medicală cu o majorare de 100%; pentru persoanele între 70 și 80 de ani majorarea este de 200%. În cazul neacordării vizelor, asigurarea se restituie, dar se reține o comision de 10%. Teoretic, asigurarea medicală este un act prin care turistul beneficiază de reduceri sau chiar gratuitate în cazul unor accidente, îmbolnăviri și chiar decese pe teritoriul țării respective. Din păcate, practic, foarte mulți cetățeni români aflați în străinătate au avut dificultăți în folosirea acestei asigurări medicale.

Problema biletului de transport este destul de complicată. În cazul neacordării vizei, biletul poate fi restituit agenților de transport, dar cetățenii suportă penalizări de pînă la 20% din prețul biletului.

Pentru viza în interes de servicii este nevoie de o invitație oficială, autentificată din partea unei firme, societăți sau fundații franceze.

Actele se depun la birourile Consulatului francez pînă la ora 12 de luni pînă vineri, iar viza se eliberează

în aceeași zi (în cazuri deosebite a doua zi), în jurul orei 17 p.m.

Pentru vizele de „long séjour”, de studii și pentru cererile de tratament medical există un birou separat. În prezența unui funcționar francez are loc o audiență și se depune un dosar cu actele necesare obținerii acestui tip de viză. Programul cu publicul este 9-12.30, 15.30-17, de miercuri pînă vineri. Biroul de presă al Ambasadei Franței menționează că problemele legate de viza „long séjour” și cele medicale nu tîin de competența Consulatului francez; dosarele depuse se trimit la Paris și de acolo se așteaptă un răspuns.

Menționăm că sînt scutiți de taxa de viză: tinerii pînă în 25 de ani, persoanele care pleacă în studii și profesorii de franceză. Taxele de viză se schimbă în funcție de rata inflației.

Pentru informații amănunțite legate de problemele ce apar pentru obținerea unor vize franceze, cetățenii se pot adresa la telefonul 3.12.02.17.

Membrii misiunii diplomatice franceze tîin să sublinieze că toate problemele ce apar în fața Consulatului francez – coada de la intrare, listele, atitudinea oamenilor de ordine – nu tîin de competența Consulatului francez, ci de partea română.

LAURA TOMA

Organizația „Reporters sans frontières” a protestat, într-o scrisoare adresată președintelui Ion Iliescu, împotriva acțiunii prin care Guvernul și Președinția urmează să-l aducă în fața justiției pe directorul României libere, Petre Mihai Băcanu, sub acuzația de „ofensă adusă autorităților”. Petre Mihai Băcanu semnase în ziarul pe care-l conduce un articol în care îl acuza pe premierul Nicolae Văcăroiu că a autorizat în transfer ilegal de petrol în ex-Iugoslavia cu banii de pe urma căruia urmează să fie finanțată campania electorală a PDSR.

Organizația „Reporters sans frontières” se arată neliniștită de folosirea repetată a acuzației de „ofensă adusă autorităților” (reamintim că aceasta a fost folosită și în privința reporterilor ziarului Ziu) și îi amintește președintelui României că această incriminare nu există în nici o țară care respectă libertatea presei. (C.P.-B.)

A murit Mihai Botez.
Nu l-am cunoscut.

Ne-am întâlnit doar de două ori. Prima oară, acum șapte-opt ani, prin intermediul lui Vlad Georgescu, care vorbea despre el cu prietenie și căldură, l-am întâlnit pe Mihai Botez, matematicianul disident și proaspăt exilat. Acum câteva săptămâni l-am întâlnit pe Mihai Botez, ambasadorul României. Aș fi vrut să aud de la el cum a devenit unul celălalt, dar nu ne-am cunoscut. Am auzit de la alții, a căror părere o respect, care zic că l-au cunoscut și care n-au mai vrut să-l cunoască. N-am auzit de bine. Cu riscul de a părea naiv sau sentimental am sugerat că, indiferent de trecutul lui, indiferent de alte motivații, poate Mihai Botez considera că are ceva de oferit României și că nici el, nici România nu aveau timp să aștepte. (Nu știam atunci că pentru Mihai Botez timpul se termina.) În acel moment, interesele României și ale lui Mihai Botez nu trebuiau să fie divergente.

Dacă a gândit așa, Mihai Botez nu a fost singurul care a trebuit să decidă dacă să acționeze sau să aștepte. Și înainte, și după decembrie 1989, oricine a crezut că are ceva de oferit României, indiferent în ce domeniu (știință, artă, imagine publică etc.), a trebuit nu numai să rezolve dilema: cum să faci „bine” fără să faci „rău”, ci și să decidă, sau să încerce să ghicească, ce ar putea să fie „bine” pentru România și ce nu. Puți-

VALENTIN FEYNS,
Washington, iulie 1995

„Bine” și „Rău”

ne erau situațiile în care lucrurile erau simple și clare. Să aștepti era prudent. Orice acțiune incununată de succes putea să se transforme într-un capital politic și electoral pe care nu-l mai puteai controla. Ca să nu mai vorbim de suspiciunile de „colaborționism”, oportunist, compromis, ambiții personale sau interese financiare. Devenea justificabil să obosești sau să renunți.

Aparent, ar fi fost întotdeauna „bine” pentru România să se bucure de clauza națiunii celei mai favorizate în relațiile economice cu Statele Unite. Și totuși, pe timpul lui Ceaușescu mesajele care veneau din România erau clare: „Nu. A infometat și așa un popor înțreg. Dacă o să continue să i se dea clauza, o să vindă tot ce nu e bătat în cuie.” În cu totul alte coordonate, confuzia persistă și astăzi. Imaginați-vă că cineva cu opinii pro-reformă ar putea să facă un miracol economic cum ar fi redresarea, măcar temporară, a unei în-

treprinderi de stat falimentară. Ce ar trebui să facă? Să acționeze și să salveze sute de oameni de la mizerie materială și degradare profesională (și poate să câștige niște bani) sau să stea și să analizeze dacă ajută reforma sau status quo-ul și să se îngrijoreze cum o să i se interpreteze motivele? Imaginați-vă că cineva cu opinii anti-Ilieșcu ar putea să facă un miracol diplomatic, de exemplu să aducă acasă atelierul lui Brâncuși de la Paris (cum a vrut Brâncuși și cum ar fi putut să fie). E de preferat riscul de a pierde momentul sau cel de a vedea administrația însușindu-și succesul?

În final, fiecare a acționat cum l-a dus capul. Sau instinctul. Sau interesul.

Inclusiv Mihai Botez.
Recenta noastră întâlnire s-a produs la cererea mea, pe care Mihai Botez a onorat-o cu promptitudine surprinzătoare – nu ne cunoșteam – și cordială. Pentru mine era important nu atât să-l aud cum vorbește, ci să-l văd cum ascultă. A ascultat într-un mod extraordinar, deși era evident foarte bolnav și am înțeles de ce personalități politice americane cu care a avut de-a face vorbeau despre el cu admirație. Și nu pot să nu cred că ceva din această admirație se răsfrîngea mai mult asupra României decât asupra administrației pe care o reprezenta.

Cînd ne-am despărțit, am stabilit să ne revedem. Probabil că scriu aceste rânduri pentru că nu o să ne mai revedem și îmi pare rău. Las altora, care știu mai mult, să scrie alte rânduri.

Într-un scenariu favorabil, acceptînd postul de ambasador al României sub administrația Ilieșcu în vremuri tulburi în care Europa de Răsărit se redefineste și în care România nu e unde ar trebui să fie, Mihai Botez nu a făcut decât să-și aleagă propria definiție a „binelui”. Nici criticii nu l-au contestat că avea într-adevăr ceva de oferit. I s-a condamnat alegerea, iar unii s-au întrebat dacă, pe drumul care l-a adus la Washington, Mihai Botez nu depășise granița dincolo de care îți pierzi pînă și dreptul de a face bine.

Nu a avut timp să demonstreze că alegerea și definiția lui au fost corecte sau măcar acceptabile. Nu a avut timp să demonstreze că pentru ce avea el de oferit nu se putea aștepta. Sau că nu era nimic de așteptat. Nu știm dacă a apucat să facă ceea ce a definit el drept „bine” și dacă făcîndu-l, n-a făcut „rău”. O să-l judece istoria, dacă o să aibă timp.

A murit Mihai Botez. Pentru unii, a doua oară. Și totuși, pînă la proba contrarie, e păcat și parcă nedrept că nu a mai avut timp.

Fototeca „22”

La GDS, în toamna lui 1992, împreună cu Andrei Pieșu

Curînd după stabilirea sa în Statele Unite, în anul '80, Mihai Botez spunea, într-un interviu acordat revistei „Uncaptive Minds” (1988): „Problema mea nu este să acuz, să vociferez, să ridic pretenții –, ci să înțeleg această lume nouă și să fac tot posibilul pentru a o îmbunătăți... Doar dacă ai ajuns la o imagine clară a realității poți trece la acțiune, iar imaginea clară asupra realității n-o vei obține decât pe baza observației atente și fără patimă”. Iar pentru a-și preciza punctul de vedere, Mihai Botez explica mai departe: „Nu emoțional, nu pătimaș, însă nici cinic ori distant”.

Mihai Botez obișnuia să citeze aceste cuvinte ale lui John Stuart Mill: „Cineva care crede că nu poate face nimic pentru țara sa nici nu-și prea face griji pentru soarta ei”.

COMUNITATEA DIPLOMATICĂ DIN WASHINGTON,

„Cu cea mai adîncă simpatie și profund regret la pierderea celui care a luptat atît de mult pentru a construi cele mai bune relații posibile între țările noastre.”

Frank Collins III
Department of State

„Ambasadorul Botez și-a devotat viața cauzei libertății, democrației și drepturilor omului. A fost o persoană remarcabilă și o sursă de inspirație pentru noi toți. Contribuțiile sale vor rămîne multă vreme, în egală măsură, în memoria românilor și americanilor.”

Paula Dobriansky

„Cu multe regrete la pierderea acestui om rafinat, mare patriot care a adus contribuții la relațiile dintre Statele Unite și România.”

Roger Kirk, ambasador al SUA în România (1985–1988)

„Aceasta este o ocazie tristă, dar aș vrea să consemnez nu doar moartea, ci și împlinirile și aspirațiile ambasadorului Mihai Botez. Viața unui asemenea om poate fi măsurată prin progresul democrației în patria sa și al prieteniei dintre țările noastre. Prietenul nostru ne va lipsi.”

Daniel Friel
Director for Central Eastern Europe National Security

„A fost un mare și bun prieten al relațiilor americano-române. A contribuit la ele în mod decisiv, cu devotament și imaginație.”

Aurelius Fernandez
International Media Fund

În urma petrecerii din viață a ambasadorului Mihai Botez, Ambasada României la Washington a fost deschisă timp de trei zile celor care au dorit să-și exprime regretele în Cartea de condoleanțe. S-au perindat înalți oficiali, personalități implicate în dialogul româno-american, prieteni, colaboratori, colegi sau oameni pe care îl întâlnise o singură dată, în cabinetul de lucru al ambasadorului, unii dintre oaspeții au încercat să precizeze la rîndul lor ceva din sentimentul special pe care l-a inspirat Mihai Botez. Alții au exprimat acest lucru în dialoguri cu diplomații ai ambasadei, încercînd să măsoare pierderea, să împărtășească proiecte și idei.

Departamentul de Stat a fost prezent prin mai mulți reprezentanți ai săi. Au semnat, trimis șau au venit personal reprezentanți ai multor instituții americane, româno-americane și internaționale: Organization of American States (OSA), Meridian International Center, United States Information Agency, Amnesty International, Congressional Youth Leadership Council, National Conference on Soviet Jewry, National Council for Adoption, Executive Council for Foreign Diplomacy. (I.I.)

„Mihai a fost mai ales un om bun și de perfect bun simț. Ne-am împrietenit în anul 1970 cînd eram amîndoi bursieri la Wordrow Wilson Center. România a pierdut un ambasador înțelept și talentat, Statele Unite au pierdut un trimis diplomatic plin de simpatie. Eu am pierdut un prieten drag.”

Michael Haltzel
Senate Foreign Relations Committee

„Un luptător curajos pentru România și pentru drepturile omului.”

Ambasador Samuel Wise
Helsinki Commission

„Din partea Defence Security Assistance Agency – U.S.

Department of Defence, cu mult respect pentru eforturile ambasadorului Mihai Botez, campion al libertății și demnității umane, în construirea unor punți între popoarele României și Statele Unite. Contribuțiile sale la progresul României nu vor trebui uitate.”

Director O. Kalip

„Specialist original și plin de intuiție, diplomat distins și grațios, oponent curajos, Mihai Botez a excelat în multe domenii. Pierderea lui va fi deplinsă de SUA și de România; el și-a dedicat ultimele luni din viață și ultimele puteri prieteniei dintre cele două țări.”

Ernest H. Latham Jr.
Fost atașat cultural al Ambasada SUA (1983–1987)

„A fost un reprezentant minunat al poporului său în SUA și îi vom simți foarte mult lipsa.”

Peter Littere
The Boeing Company

„Helen și eu cu mine vrem să ne exprimăm simpatia adîncă și șocul la pierderea unui mare patriot român și prieten personal apropiat. Pe lîngă o carieră distinsă ca adevărat ambasador al libertății, el a fost un confident cald și apropiat care va lipsi celor ce l-au cunoscut.”

John R. Davis
Ambasador SUA (1990–1994)

„Cele mai sincere condoleanțe pentru pierderea distinsului cărturar și prietenului drag care a fost Mihai Botez”

Vladimir Tîsmăneanu,
Mary F. Sladek

„Societatea românească pierde prematur un om de mare valoare, o inteligență sprîntenă, un spirit cosmopolit.”

Anca și Virgil Nemoianu

„Disparația prematură și neașteptată dintre noi a domnului Botez reprezintă o pierdere greu de suportat pentru toți care l-am cunoscut. Un om corect, devotat țării sale, de o profesionalitate recunoscută.”

Theodor Stolojan

„Îi sînt profund recunoscătoare lui Mihai Botez pentru «redimensionarea» relațiilor ambasadei cu Banca Mondială.”

Beata Ionescu
Banca Mondială

EMIL HUREZEANU Un patriot al raționalității

Dispare, la doar 55 de ani, o personalitate excepțională a vieții publice românești. Cel mai tânăr doctor în matematică din România, la doar 24 de ani, un logician și cercetător al viitorului, într-o vreme cînd dictatura ceaușistă începuse să interzică și cunoașterea trecutului după sufocarea multilaterală a prezentului, Mihai Botez a fost mai ales, de-a lungul anilor '80 neobositul gânditor și practicant al opoziției din interior - în ambele sensuri din țară și dinăuntrul sistemului marxist-leninist al derivei totalitare. Tânăr conferențiar la Facultatea de matematică din București, fondatorul primului institut de studii asupra viitorului din România, apoi, mazilit la Tulcea ca director al Centrului de calcul și finalmente evasi-expulzat, traiectoria lui Mihai Botez a fost cea a intelectualului și militanțului civic în numele valorilor raționalității. N-a contestat frontal și ideologic comunismul, ci, i-a contestat în cunoștință de cauză, la obiect, chiar aberațiile. În persoana lui Botez omul de știință a fost însoțit de un moralist, de un avizat politolog căruii li datorăm între altele cele mai interesante analize ale relațiilor româno-americane, de un om de acțiune al rezistenței morale, de un luminos patriot. Mesajele sale de protest împotriva dictaturii Ceaușescu au fost cunoscute în primul rînd, prin intermediul Europei Libere. Curajul său a fost unul practicat, mai ales în țară, unde Mihai Botez a fost - și puțin știu asta - și unul din organizatorii rețelei de rezistență civico-intelectuală; îmi amintesc acum atât de bine scrisorile sale care ajungeau greu la Vlad Georgescu, pe atunci directorul Europei Libere, conținînd strategii ale luptei pentru demnitate. Izolat și chiar bătut în plină stradă de lefegii dictaturii, marginalizat de confrăți, Mihai Botez a fost un alergător singuratic de cursă lungă, pe drumul asumării libertății de gândire și acțiune a intelectualului într-o lume opresivă și represivă. Emigrarea sa forțată în Statele Unite și apoi o oarecare tăcere a fostului dizident, urmată de o carieră neobișnuită în California, au alimentat imediat zvonuri privind „acel ceva”, desigur neapărat necurat care s-ar ascunde în demersul său. Niciunul din dizidenții și rezistenții ceaușismului n-au scăpat de acuzația că, de fapt, au făcut ce-au făcut doar pentru că, fie aveau un scut occidental, fie erau KGB-iști sau chiar de-a dreptul securiști, cîrmîți din timp împotriva ceaușescului și a Securității, tocmai în folosul viitoarei foste Securități. Bașemele, anecdotice acestei strategii a dezinformării ar merita studiate. Din mărturiile lui Pașca și ale altor alți transfugați ai Securității sau serviciilor secre-

te est-europene știm prea bine că acuzația de colaborare cu KGB și Securitate au fost puse sistematic în scenă împotriva indezirabililor tocmai de KGB și Securitate. Și mai e ceva. Între Mihai Botez și cutare apostol moral al rezistenței anti-comuniste absolute, total necunoscut pînă la 22 decembrie 1989, lăsați-mă să-l prefer pe Mihai Botez. Plec de la una din acele premise care lui Mihai Botez i-au fost atât de familiare: *ceți ceea ce faci*.

Din păcate, categoria ilustrată de el n-a prea existat în România. Cu mai mulți Mihai Botez în viața publică a comunismului și a ceaușismului, în Academie, Universitate, partid comunist, armată și biserică, nici ceaușismul și nici post-ceaușismul n-ar fi arătat atât de catastrofal.

Fototeca „22”

La Universitate, cu Emil Constantinescu (1993)

Mi-arîntesc că înainte de a se afîrși, răpus de o turoare la creier în noiembrie 1988, Vlad Georgescu, care fiind la tratament în America îl văzuse des în ultimele luni pe Mihai Botez, îmi spunea că nu exclude posibilitatea unei iradieri, a sa și a prietenului său american. Cel puțin în 1989, Botez a vorbit deseori de o boală necunoscută, o ciroză a ficatului, provocată de Securitate. După 1990 a surprins poziția echilibrată, poate chiar prea echilibrată a fostului dizident: șansele democratizării în România excludeau, în viziunea sa, radicalismul anti-comunist și presupuneau o formă de coabitare cu trecutul ceaușist. Nu poți trece peste noaptea de la dictatura stalinistă la democrația jeffersoniană, declara Botez la o masă rotundă pe care o moderam la Europa Liberă în martie 1990, în timpul unei vizite făcută de el la München.

Numirea sa ca ambasador al României în Statele Unite, în vara lui 1994, a reactivat mașina de zvonuri. S-a trecut desigur, iar prea ușor, peste câteva adevăruri: Mihai Botez era un cunoscător al vieții politice americane și al relațiilor româno-americane, al limbii engleze și al politologiei americane. Și, nu în ultimul rînd, era un profesionist al practicării „artei posibilului”, care este diplomația, un fermecător și apreciat partener pentru mulți oameni politici americani. În noiembrie anul trecut l-am invitat pe vremea cînd încă realizam la Radio Europa Liberă emisiunea săptămînală „Față-n față”, alături de Nestor Rateș și deputatul PAC Vasile Popovici la o dezbatere despre ultima fază a relațiilor româno-americane. M-a surprins - și i-am și spus - seninătatea cu care accepta să fie, în capitala democrației jeffersoniene, reprezentantul - unui guvern național-comunist oligo-democratic, colorat de Vadim Tudor sau Gheorghe Funar. La manifestarea acestei surprize ne-a reproșat, mie și celorlalți doi invitați lipsa de deferență față de un funcționar diplomatic al statului român.

Poate c-a avut dreptate. Poate că Mihai Botez duce cu sine în mormînt o taină necunoscută nouă care l-a motivat sau justificat și ultima parte a vieții. N-are importanță. Dispare, cu Mihai Botez, un excepțional *raisonneur* al cetății. De calmul și echilibrul lui aveam și votu avea mereu nevoie, chiar dacă, și el, ca noi toți, fiind așa, s-a putut înșela. Pentru Mihai Botez însă, cel cunoscut și ne-misterios voi nutri mereu o imensă admirație. Noi, românii, am avut în el în ultimii 10-11 ani un compatriot excepțional, ultimul din cei cîțiva care au slujit onoarea patriei adevărate.

MAI SĂRACĂ PRIN ABSENȚA LUI MIHAI BOTEZ

„În amintirea marelui prieten și coleg Mihai Botez, omul atât de cald și generos care a făcut eforturi curajoase și foarte energice pentru a apropia națiunile noastre, pentru a încuraja înțelegerea dintre cele două popoare și pentru a întări valorile care innobilează poporul. Trecerea sa din viață e o mare pierdere pentru toți cei care sînt preocupați de România, de viitorul și poporul ei.”

Alfred Moses
Ambasadorul SUA la București

„L-am cunoscut personal și sîntem incredințați că și-a slujit Tara cu dragoste, dorînd din adîncul inimii să contribuie la redobîndirea bunului său nume în lume. Am apreciat, de asemenea, eforturile Excelenței Sale de a întreține legături culturale cu românii americani.”

Cu Arhieresti binecuvîntări
Episcop, Nathaniel
Episcopatul Ortodox Român din
America

„În numele facultății și studenților de la School of Area Studies doresc să-mi exprim condoleanțele și regretul pentru pierderea suferită prin trecerea în neființă a Excelenței Sale, ambasadorul Mihai Botez. Îmi voi aminti mereu ospitalitatea și discuțiile de înaltă ținută morală pe care le-am purtat.”

Cu sinceritate,
Roman Popadiuk
US Department of State, Institute
for Foreign Affairs

„Am fost adine îndurerat să aflu de trecerea în neființă a celui care a

foșt Mihai Botez. Națiunile noastre au suferit o grea pierdere.”

Cu sinceritate,
Director Albert H. Teich
American Association for
Advancement of Science

„Ambasadorul Botez a fost un om care s-a bucurat de un înalt respect și de o adîncă admirație, care a arătat un mare curaj de-a lungul vieții sale. El a fost un prieten și un susținător al IREX și al programelor sale în România.

Ne va lipsi foarte mult.”
Cu mult regret,
Președinte Daniel C. Matuszewski
IREX

„Dragi prieteni,
Am fost adine îndurerat să aflăm de decesul neașteptat al ambasadorului Botez. Îl cunoșteam nu numai ca reprezentant de frunte al României și poporului român, dar mai ales ca om de știință și umanist de renume mondial. Am fost încîntați să lucrăm cu el și am apreciat bunăvoința și sprijinul pe care ni le-a acordat.

Deplîngem această grea pierdere alături de toți prietenii săi români din SUA.”

Cu sinceritate,
directori Allen H. Kassaf
și IJvia B. Plaks
Council for Ethnic Accord

„Cu mare durere am aflat de decesul fulgerător al ambasadorului Botez. A fost un om de o mare onoare, un patriot devotat patriei sale, un democrat devotat luptei împotriva

tiraniei comuniste. L-am cunoscut pentru prima dată în exil cînd, alături de alții, s-a oferit să-și exprime gîndurile în publicația noastră *Uncaptive Minds*. Mîntea sa era într-adevăr liberă în toate privințele. A fost întotdeauna binevoitor și generos atît cu noi, cît și cu alții.”

Cu sinceritate,
Președinte IDEE Irena Lasota,
Redactor șef Eric Chenoweth
Uncaptive Minds

„De un mare sacrificiu personal, ambasadorul Botez a avut o contribuție creatoare și de durată în tranziția spre democrația a României. Modul în care s-a implicat în procesele democratice a fost o sursă de inspirație pentru cetățenii români și comunitatea internațională.

NDI consideră trecerea sa în neființă o mare pierdere pentru România și comunitatea națiunilor democratice. Din nou, multe condoleanțe, familiei ambasadorului și poporului român.”

Cu sinceritate,
Președinte Kenneth D. Wollack
American National Democratic
Institute for Foreign Affairs

„Cel mai mare tribut pe care l-am putea aduce memoriei ambasadorului Botez ar fi să continuăm munca pentru consolidarea cooperării și întărirea prieteniei dintre cele două țări ce au fost atît de importante pentru el: România natală și patria sa adoptivă, SUA. Dați-mi voie să vă

asigur că eu și colegii mei de la Agenția Informații SUA vom face exact acest lucru.”

Director Joseph Duffey
United States Information Agency SUA

„Mihai Botez mi-a fost prieten - și a fost, de asemeni, un bun prieten al poporului evreu - un susținător fidel al colaborării ecumenice și etnice și al promovării „înțelegerii” dintre America și România.

Forumul American (AFJCC) propune constituirea fondului memorial Mihai Botez pentru întărirea prieteniei româno-americane și înțelegerea iudeo-creștină.

Fie binecuvîntat”
Al dvs. credincios,
Rabbi David Z. Ben-Ami,
președinte-fondator AFJCC

„Exprim adîncul regret al colectivului profesional al lui Mihai Botez de la Comunitatea pentru cercetări viitorologice, unde a adus o contribuție importantă și a fost foarte respectat.

Ne va lipsi de acum înainte.
Kenneth W. Hunter
World Future Society

„L-am întîlnit pe Mihai Botez în mai 1995, la întîlnirea anuală de la Washington a Comitetului Evreilor americani. Am fost impresionat de manierele și de prezența sa. Avea o personalitate foarte plăcută.”

Sincere condoleanțe
Rabbi Robert L. Kravitz
The American Jewish Committee

SOMAJUL ÎN RÎNDUL TINERILOR

Oana Armeanu (Revista „22”)

24 Iulie 1995

Moderatori:
**OANA ARMEANU și
RADU NICOLAU**
Invitați:
**MARIAN SÂRBU (secretar de stat la
Ministerul Muncii și Protecției Sociale);
ALEXANDRU ATHANASIU (președintele Comisiei pentru
Muncă și Protecție Socială a Camerei Deputaților)**

Radu Nicolau (TELE 7abc)

**„Patronii preferă oameni
care au experiență înaintea
celor care au entuziasm“**

Radu Nicolau: Șomajul este una din problemele grave care afectează România post '89 și care înspăimîntă foarte multă lume, în special pe cei care mai credeau în propoganda comunistă care spunea că în țara noastră nu există șomeri. Din păcate, acest flagel a existat, e adevărat mascat, pe vremea înfloritorului socialism multi-lateral dezvoltat și există foarte concret astăzi, cînd afectează un milion de români. Iar după cum arată statisticile, 56,3 % dintre șomeri au vîrstă sub 30 de ani. Aș vrea să te întreb, Oana, de ce ai ales această temă: pentru că te interesează problema șomajului sau pentru că te simți vizată de șomajul în rîndul tinerilor?

Oana Armeanu: Am ales-o în primul rînd pentru că mi se pare o problemă foarte gravă, și abia apoi pentru că sînt tînăra. Întimplarea face că nu am fost afectați de șomaj nici eu, nici prietenii mei apropiați. Cifrele însă ar trebui să ne pună pe gînduri: rata șomajului la tineri este de două ori mai mare decît în rîndul adulților. Dacă la adulți este aproximativ 11%, șomajul la tineri este de 22%, practic 1 tînăr din 4 este șomer. Dacă mai adaug că 600.000 de șomeri au sub 30 de ani, cred că am explicat suficient alegerea acestei teme.

R.N.: Doamnăle Sârbu, cum s-a ajuns la această extraordinară de mare rată a șomajului în rîndul tinerilor?

Marian Sârbu: Deși șomajul în general și în special cel din rîndul tinerilor este destul de ridicat, eu cred că n-ar trebui să ne provoace spaimă. Trebuie să privim șomajul în rîndul tinerilor ca pe un fenomen aproape obiectiv al economiei de piață, împotriva căruia trebuie să luptăm și nu față de care să ne speriem. Deci să avem o atitudine mai degrabă realistă, decît sentimentală.

R.N.: Frica oamenilor e reflectată de sondajele de opinie, oamenii chiar se sperie în fața șomajului, nu sînt pregătiți pentru așa ceva.

M.S.: Este adevărat, însă noi trebuie să facem ceva pentru ca să eliminăm această spaimă, și una din posibilități este tocmai aceea de a nu aminti tot timpul despre ea. Șomajul atît de ridicat în rîndul tinerilor se datorează, pe de o parte, unor cauze obiective, care țin de tranziția către economia de piață, de restructurarea din economia românească. Dvs. ați vorbit de faptul că înainte de 1989 exista șomaj mascat. Eu spun că nu exista nici măcar mascat, era o ocupație forțată a tuturor, eram repartizați fiecare conform principiului centralizat al repartiziției resurselor. După

riență a tinerilor care intră pe piața muncii și, în general, patronii preferă oameni care au experiență înaintea celor care au entuziasm. Există în același timp și cauze care țin de o anumită mentalitate. Nu ne-am obișnuit cu competiția pe piața muncii, avem în continuare senzația că, pe baza unei diplome, tinerii trebuie să-și găsească automat de lucru. Acest fapt este valabil pentru întreaga societate și cred că aceste aspecte subiective au o importanță deosebită în ceea ce privește rata șomajului.

O.A.: Din ce spuneți dvs., reiese că vina e în cea mai mare parte a tinerii

**„Sistemul de învățămînt
a rămas în urma
cerințelor pieței muncii“**

R.N.: Doamnăle Athanasie, dvs. credeți că există o problemă a șomajului la tineri? Pentru că, după cum a prezentat dl. Sârbu lucrurile, se pare că situația nu este atît de gravă și n-a trebuit să ne înspăimînte un procent mai mare de șomaj în rîndul tineretului.

Alexandru Athanasie: Dacă șomajul însoțește economia de piață, cînd depășește anumite limite devine o chestiune îngrijorătoare. N-aș spune că șomajul trebuie să sperie, dar trebuie să îngrijoreze, mai ales pe cei care sînt abilitați de societate să se ocupe de această chestiune. Șomajul nu este în mod obligatoriu un apanaj al economiei de piață. În anii parcurși de revoluția din '89, economiei de piață, din păcate, i s-au atașat toate relele. Economia de piață este de vină pentru scăderea salariilor, economia de piață este de vină pentru șomaj, pentru că, așa cum spuneți, înainte nu exista șomaj ș.a.m.d. Economia de piață este o economie de concurență. România a venit în 1990 cu o economie defazată total față de standardele europene de dezvoltare economică și în mod normal ea trebuia să treacă la o restructurare. Deci șomajul este principala consecință a faptului că economia românească fusese structurată aberrant.

R.N.: Asta privește pe toată lumea, dar nu știu dacă oferă răspunsuri tinerilor. Problema este de ce atît de mult șomaj la tineri?

A.A.: Nu este o noutate că în România șomajul lovește tineretul cu precădere. În majoritatea țărilor occidentale cele două mari probleme ale șomajului, atunci cînd el nu depășește un coeficient de 10-15%, sînt șomajul în rîndul tinerilor și șomajul cronic. Să nu avem impresia că și aici sîntem originali, că numai în România există șomaj cu preponderență în rîndul tinerilor. De ce tinerii sînt cei mai loviți? S-a spus aici că, pe de o parte, există o anumită mentalitate potrivit căreia lipsa de experiență profesională este o deficiență, și nu

Intervențiile telespectatorilor

S-au primit 38 de telefoane, din care publicăm o parte

- Șomajul este și problema adulților.
- De ce țin în întreprinderile de stat oameni în vîrstă, care ar trebui să stea acasă?
- De ce nu se compară și nivelul de trai cu cel al altor țări?
- Ce fac acești domni pentru tineretul românesc? Cum îl susțin?
- Mai este valabilă Legea competenței dată de dl. Roman?
- Pensionarii care mai muncesc o fac de nevoie.
- Concursurile pentru ocuparea posturilor sînt doar o formalitate. Posturile se ocupă cu bani.
- Pentru dl. Sârbu: să fie mai modest. Am fost colegi și mi-e jenă cînd văd ce spune.
- Cine a dat dispoziția să fie angajați cei ieșiți la pensie?
- Degeaba vorbesc dinșii: am peste 30 de ani și sînt șomeră de peste 4 luni. Mie mi-e frică de șomaj.
- Pentru dl. Sârbu: cel care intermediază contractele cu Israelul este inginerul Andrei Lupu și este fiul lui Petre Lupu, fost ministru pe timpul lui Ceaușescu.
- În ce procent tinerii care au emigrat au ocupat în străinătate posturi în profesia pentru care au fost pregătiți?

1989, acest principiu a dispărut și a apărut principiul competiției, căruia a trebuit să i se supună și forța de muncă tînăra. Cum s-a găsit forța de muncă a tinerilor în raport cu forța de muncă a celor mai vîrstnici?

În primul rînd, a apărut imposibilitatea de a face față criteriilor noi de selecție, datorită unui sistem de învățămînt care fusese ani de zile canalizat pe repartiziția centralizată, inclusiv a forței de muncă. În al doilea rînd, există în mod obiectiv o lipsă de expe-

lor. Oare societatea nu are și ea o vină în rata atît de mare a șomajului?

M.S.: Sigur că statul este obligat să găsească niște căi prin care să mărească posibilitatea de integrare a tinerilor prin crearea de noi locuri de muncă, printr-un proces permanent de calificare, recalificare, de adaptare a forței de muncă tînere la cerințele pieței. Numai că în această perioadă statul a avut nevoie să creeze în primul rînd cadrul legislativ, apoi cel instituțional.

un atu și sînt păstrați cei cu așa-zisă experiență profesională, care au parcurs cîțiva ani de muncă într-o specialitate și nu se dă credit tinerilor. În al doilea rînd, pentru faptul indubitabil că, în toate reglementările, tinerii sînt primii dați afară. V-aș aminti că în Contractul colectiv de muncă încheiat la nivel național se spune că, printre persoanele care în ultimă instanță pot fi concediate, sînt cele care mai au trei ani pînă la pensie. Acestea sînt niște chestiuni pe care le putem regăsi și în alte țări. Ce aspecte particulare apar în România în defavoarea tinerilor?

În primul rînd faptul că printr-o lege a cumulului de funcții, care s-a dorit a fi o lege generoasă, s-a permis încadrarea pensionarilor, ceea ce, într-o anumită măsură, obturează accesul tinerilor pe piața muncii. În al doilea rînd, noi am avut un învățămînt dirijat, cu un număr limitat de locuri în învățămîntul superior în raport cu locurile de muncă care li se puteau crea acelor tineri în specialitățile pentru care erau pregătiți. Aici este datoria noastră cea mai importantă, de a racorda sistemul de învățămînt la cerințele pieței. La ora actuală această piață a muncii devine foarte flexibilă, foarte fluctuantă. Problema este pentru ce-i pregătim pe acești tineri. Avem absolvenți de învățămînt superior care nu-și găsesc loc de muncă, pentru că sistemul de învățămînt a rămas în urma exigențelor pieței muncii.

„Vechimea în specialitate a fost reintrodusă pe ușa din dos“

R.N.: Un studiu foarte interesant, care analizează problema emigrării la tineri, arată că foarte mulți tineri leagă problema emigrării de modul în care pot să se integreze în forța de muncă activă a societății. Mi se pare de-a dreptul înspăimîntător că 49,1% dintre cei care optează pentru emigrare o fac pentru că au senzația că în Occident funcționează un sistem economic care permite manifestarea inițiativii și recunoașterea capacității și valorii profesionale. Cu alte cuvinte, ei pleacă pentru că la noi criteriul competenței nu funcționează.

A.A.: Noi avem o lege, Legea 30/1990 care, chiar dacă lacunară în conținutul ei, cuprindea o idee foarte generoasă: aceea că angajarea în orice post se face prin concurs și că toate reglementările din regimul trecut care condiționau avansarea în funcție de vechime – și era vorba acolo de vechimea în specialitate –, erau abrogate. Din păcate, o serie de măsuri legislative luate în 1990 și 1991, chiar dacă ele nu au fost într-un totuși complete, au fost brutal contrazise de reglementări ulterioare. Vă dau un exemplu punctual. Indirect, prin toată legislația salarizării care a început din 1991 – Legea 14 și legile de salarizare a personalului din unitățile bugetare – a fost reintrodusă pe ușa din dos condiția de vechime în specialitate pentru dobîndirea gradelor și a treptelor profesionale. Deci printr-o lege de salarizare care trebuia să se ocupe doar de sistemul de salarizare, s-a revenit și la sistemul de avansare pe criteriul vechimii în specialitate. Mi se pare

foarte grav și dacă tinerii sînt, iată, într-un fel cei mai loviți de șomaj, asta se datorează și acestui aspect.

M.S.: M-aș referi la studiul despre care vorbești. Cred că ar trebui să vedem și ceea ce s-ar întimpla dacă studiul acesta ar fi făcut acolo unde tinerii doresc să emigreze.

R.N.: Cred că e mult mai important să vedem care e tendința la noi în țară, decît să vedem ce se întimplă dincolo.

M.S.: E foarte bine să le spunem ce se întimplă acolo, dacă dorim să-i păstrăm. În Vest competiția pe piața muncii este mult mai dură. Tinerii care emigrează au insatisfacția de a întîlni pe piețele occidentale o concurență mult mai acerbă decît la noi.

R.N.: Asta ar însemna că ar trebui să revină urgent înapoi.

M.S.: În ultima perioadă asta și fac. **R.N.:** Numai că, din cifrele pe care ni le-a pus la dispoziție Ministerul de Interne, 53% dintre cei care au cerut stabilirea în străinătate între '90 și '93 au fost tineri sub 30 ani.

O.A.: Tinerii cunosc aceste lucruri, nu este nevoie să fie informați asupra a ceea ce întimplă în străinătate. Do-

M.S.: Indiscutabil, toate țările din fostul bloc comunist se confruntă cu acest fenomen. În Cehia, 100.000 de cehi trec zilnic granița și lucrează în Germania.

O.A.: Ei trec fiindcă au și posibilitatea să o facă. Dacă și noi am circula liber măcar în Europa Centrală și de Est și am putea intra ușor în Germania, sigur că s-ar duce mult mai mulți să lucreze acolo.

R.N.: Faptul că ei pleacă nu înseamnă, într-un fel, că preferă să intre într-o economie de piață mult mai dură, după cum spuneți, dar care le oferă niște avantaje mai mari decît economia „relaxată” de la noi?

M.S.: E foarte discutabil ceea ce se spuneți, fiindcă locurile de muncă pe care emigranții le pot obține în Vest sînt cele de factură joasă, în construcții, în servicii ș.a.m.d. Deci este pînă la urmă un fel de debarasare a țărilor respective de muncile de jos, care sînt și mai prost plătite, dar, evident, la un nivel superior salarilor de la noi.

Telefonul direct
Mihaela Dumitrescu: Aș vrea să adresez o întrebare dlui. secretar de

Marian Sârbu, ministrul Muncii

Alexandru Athanasiu, PAC

vada o avem în același studiu (realizat de Centrul de Studii și Cercetări pentru Tineret), care arată că doar 16% dintre tineri vor să plece definitiv din țară. Cei mai mulți (40%) vor să meargă să lucreze ca să câștige bani, și cu banii strînși să vină aici și să-și cumpere o locuință sau să înceapă o afacere.

R.N.: Deci tot o nelcredere în economia românească.

M.S.: Este firesc ca tinerii să încerce să accedă pe alte piețe mai bine plătite. Însă valoarea forței de muncă într-o societate este direct proporțională cu gradul de dezvoltare al societății. La nivele de calificare similare, în țări ca Germania sau Franța valoarea forței de muncă este mult mai mare decît cea din România. Deci sigur că există tendința de a lucra pe bani mai mulți în străinătate. Și nici nu este un lucru rău, este o formă de largire a pieței muncii. În fosta Iugoslavie, ani de zile sîrbi au emigrat în țările occidentale, de unde au venit cu valută în țară. Deci nu trebuie să ne speriem de faptul că tinerii vor să plece, ar trebui să ne speriem dacă tinerii ar dori să rămînă, dar, după cîte spuneti, studiul dvs. arată contrariul.

O.A.: Credeți că aceasta este o problemă numai a României, sau și alte țări se confruntă cu o dorință foarte mare de emigrare a tinerilor?

stat în legătură cu Legea ajutorului social, care prevede ca statul să acorde un ajutor bănesc celor care au un venit sub 45.000 lei. Acest lucru e condiționat de aprobarea primarului din sectorul unde locuim. Duclndu-mă cu o asemenea cerere la Primăria sectorului 1, funcționarii de acolo mi-au spus că nu cunosc o asemenea lege și m-au îndrumat către cei care au publicat-o în Monitorul Oficial. Cum este posibil așa ceva?

R.N.: Vedeți, domnule ministru, chestiunile pragmatice și foarte punctuale sînt mult mai dure decît teoriile și lucrurile la care avem întotdeauna răspunsurile pregătite.

M.S.: Eu n-am avut nici un răspuns pregătit. Această întrebare excede cadrul discuției noastre. Legea ajutorului social se referă la altceva. Diferența de la 45.000 la 81.000 se acordă, într-adevăr, prin Consiliile locale. Această lege va fi efectiv în vigoare începînd cu data de 1 septembrie 1995, deci dînsa va putea să primească această diferență pînă la 81.000.

„Cînd se va termina cu nepotismul?“

O.A.: D-le Athanasiu, am o mică obiecție la ceea ce ați spus mai înainte, cînd vă refereați la faptul că tinerii nu corespund exigențelor pieței muncii.

Oare aceste exigențe, dacă le-am aplica la același nivel întregii societăți, cîți dintre cei care au astăzi un loc de muncă pe care-l vor păstra pînă la pensie credeți că ar corespunde?

A.A.: N-am spus că tinerii nu corespund exigențelor pieței muncii, am spus că sistemul de învățămînt nu este racordat la exigențele pieței muncii și, implicit, nu-i pregătește pentru a le face față. Nu tinerii sînt vinovați. Avem niște tineri foarte bine pregătiți.

Vreau să completez ceea ce spunea dl. secretar de stat. Eu aș fi foarte îngrijorat, dacă aș fi în postura celor de la guvernare, pentru acest exod al tinerilor. Exemplul fostei Iugoslavii nu este relevant, avem și altele. Muncitorii din Turcia, două milioane, care au contribuit foarte mult la ridicarea Germaniei după război. Sau magrebiienii care au lucrat în Franța. Nu e rău ca tinerii noștri să plece, să încerce să câștige pe alte piețe. Dar este foarte grav că tinerii care pleacă de la noi sînt, marea lor majoritate, tineri cu pregătire superioară, în care noi am investit. Asta este marea noastră problemă. Noi exportăm specialiști de cea mai bună calitate. O întregă școală de matematică s-a mutat în SUA, cu rezultate excepționale. O întregă școală de fizică românească s-a mutat în străinătate. Exemplul Iugoslaviei nu e relevant, pentru că acolo plecau în general muncitorii necalificați. Dacă ar fi un exod al muncitorilor necalificați români sau chiar calificați, ar fi bine și pentru România, ar relaxa problematica ocupării locurilor de muncă în economia românească, acei oameni s-ar duce acolo, dar s-ar întoarce cu avere, care pînă la urmă este avere națională.

Telefonul direct
R.N.: La telefon se află dl. Victor Grecu. Domnule Grecu, vă e frică de șomaj?

Victor Grecu: În nici un caz. Întrebarea mea este: cînd se va termina cu nepotismele, cînd se vor aplica principiile competenței, dacă ați vorbit de Legea 30? Cînd va fi această clipă fericită și de bun augur și pentru tinerii care sînt competenți – și vă asigur că sînt foarte mulți în țara noastră? Eu cred în principiile competenței și aș dori să le văd odată reale.

M.S.: Întrebarea are un caracter retoric. Este greu, dacă nu chiar imposibil de răspuns la o astfel de întrebare. Nepotismul este un termen destul de vag. N-aș putea spune că după 1989 nepotismul, care era o politică de angajare în România în perioada de dinainte de '89, nu s-a diminuat, asta este percepția pe care o am eu.

O.A.: Domnule Sârbu, are Ministerul Muncii programe specifice care să se adreseze tinerilor?

M.S.: Legea de protecție socială a șomerilor include o măsură strictă de protecție, prin care se acordă celor care absolvă liceul sau o facultate aceleași drepturi privind ajutorul de șomaj ca și celorlalți, în condițiile în care ei n-au contribuit la constituirea fondului de șomaj. Este o excepție pentru care am fost criticați și de Banca Mondială, și de Comunitatea Europeană. Nu este un lucru comun tuturor țărilor. În același timp, avem și exemple de măsuri active pe piața

(Continuare în pagina 10)

(Urmare din pagina 9)

muncii, în primul rând Ordonanța 32, care dă posibilitatea agenților economici să primească 70% din salariul pe care îl acordă unui absolvent de institut de învățământ superior și 60% unui absolvent de școală medie pe o perioadă de 9 luni de zile, bani proveniți din fondul de șomaj. Prin această măsură în ultimii ani circa 20% din cei care intră anual pe piața muncii – și nu sînt puțini – își găsesc locuri de muncă.

R.N.: De ce așa puțini?

M.S.: Lucrurile sînt legate de politica de investiții, de situația economică în ansamblu, însă acest lucru se datorează și faptului că foarte mulți patroni preferă să nu încheie contracte de muncă, ci să-i angajeze pe tineri la negru.

R.N.: D-le Athanasiu, credeți că este vreo diferență între întreprinderile de stat și cele particulare în ce privește oferta de locuri de muncă pentru tineri? Care este sectorul care de fapt le oferă tinerilor o șansă?

A.A.: Aș vrea să sintetizăm și să răspundem telespectatorilor noștri. S-a pus o problemă la care nu s-a dat un răspuns. S-a spus cînd se va termina cu nepotismul, cînd legea aceasta, care de fapt s-a născut pentru a muri foarte repede, se va aplica ș.a.m.d. Eu am un răspuns care poate părea simplist, dar categoric și, zic eu, nu departe de adevăr. Anume că restructurarea economică și privatizarea economiei vor crea premiza economică a interesului economic ca o asemenea lege să fie viabilă. Am făcut în 1990 o asemenea lege care a instituit competența, dar, dacă se aplică într-o economie de tip monopol, în care funcționează tot pilele, în care nu există un interes economic direct, degeaba promovăm principiul generos. Orice lege, pentru a-și atinge obiectul urmărit, trebuie să vină pe un cîmp adecvat de interese economice. Acel cîmp de interese economice este privatizarea, pentru că nici un patron adevărat nu-și va angaja nici măcar copilul, dacă știe că este incompetent, pentru că riscă să i se prăbușească afacerea. Preferă să-i dea bani de buxinar ca să trăiască bine, dar să-și angajeze un om competent.

Revenind la întrebarea dvs. Sigur că deocamdată șomajul important este în sectorul de stat. Noi nu am dezertatizat complet și corect economia românească. Sectorul privat este un sector care, după datele Guvernului, furnizează 32-34% din volumul exporturilor românești, deși îl reprezintă mult mai puțin. Acest sector, care este foarte blamat că folosește munca la negru – ceea ce este roșu și de aceea s-a și intervenit cu o lege pentru a corecta într-un fel aceste lucruri –, nu este încurajat.

Telefonul direct

Viorel Dobrin: Am fost plecat în străinătate de pe 19 ianuarie pînă pe 27 februarie și, din nefericire, acolo m-am îmbolnăvit datorită muncii grele și condițiilor de cazare. Am fost cațați în niște camere cu condens de nedescris.

R.N.: Cum ați plecat în străinătate?

V.D.: Cu contract semnat, de la o întreprindere românească privată. Am riscat să intru și în șomaj, dar am

vrut să fac și eu ceva să-mi ajut familia, că nu mai puteam să rezist cu salariul pe care-l aveam. Am fost în Israel. În momentul cînd m-am întors, nu mi-au plătit nimic. Și eu m-am îmbolnăvit și de 7 luni nu lucrez.

R.N.: Ați încercat să acționați în vreun fel împotriva patronului?

V.D.: Am fost la firma respectivă și mi s-a spus că d-na care se ocupă este plecată în Israel. După ce s-a întors dinna, m-am dus iar, dar tovarășii de acolo m-au tot plimbat.

R.N.: Cine îi protejează pe acești oameni?

M.S.: Vedeți că viața celor care merg să lucreze în străinătate nu este chiar roză. Noi, Ministerul Muncii, am făcut apel la cei care doresc să lucreze în Israel să treacă măcar să se informeze despre condițiile de acolo pe la oficiul juridic de la Ministerul Muncii. Vă spun sincer că nu am avut un ecou deosebit la aceste apeluri. Cu statul israelian noi încercăm de circa doi ani de zile, datorită faptului că suficient de mulți români merg să lucreze acolo mai ales în construcții, să încheiem o convenție prin care să asigurăm protecția socială a celor încadrați acolo. Avem o astfel de convenție deo-

miar de lei, care sînt împărțiți la direcțiile de muncă și protecție socială și cu care se poate crea creșterea de întreprinderi mici și mijlocii cu o dobîndă foarte avantajoasă (jumătate din dobînda de pe piață la ora actuală), cu condiția ca jumătate din cei angajați să fie din rîndul șomerilor. Legea aceasta este în vigoare, acum programul funcționează. Sînt suficient de multe solicitări, s-au și creat circa 3.000 locuri de muncă pentru șomeri și în special pentru tineri în această perioadă. Sînt încă sume disponibile la direcțiile județene. Îi rog pe tineri să meargă să ceară aceste credite.

O.A.: De ce acest sistem de creditare a început să funcționeze abia din mai 1995, cînd această prevedere apare chiar în legea șomajului din 1991?

A.A.: Legea șomajului, care a fost publicată în Monitorul Oficial la 7 ianuarie 1991, a fost modificată în două rînduri, în 1992 și în 1994. Modificarea la care se referea dl. Sărbu s-a operat ultima dată. Împreună cu colegii din Comisia de Muncă și Protecție Socială a Camerei Deputaților am încurajat luarea acestei măsuri. Noi am mers chiar mai departe, dar nu s-a acceptat la acel moment. Am dorit să fa-

ră la acel moment. S-a considerat că s-ar pierde niște bani, oamenii ar cheltui banii, deci o nelcredere în oameni. Noi trebuie să investim această încredere în oameni și să începem să le și formăm reflexele de a se activa pe această piață concurențială.

M.S.: Eu sînt convins că în cadrul Comisiei pentru Muncă și Protecție Socială vom mai ajunge la suficient de multe compromisuri tehnice.

„Mi s-au cerut 300.000 de lei pentru un curs de recalificare“

Telefonul direct

Bogdan Botea: Am două probleme, legate indirect de șomaj. Prima se referă la monopolul statului asupra practicării unor meserii, prin autorizațiile pe care le eliberează. A doua: în aprilie am apelat la serviciile Ministerului Muncii și Protecției Sociale pentru un curs de recalificare. Mi s-au cerut bani, în jur de 300.000 lei.

M.S.: Aș începe cu a doua problemă, care este chiar gravă, pentru că, potrivit legii, șomerii au dreptul să facă aceste cursuri gratuit. Este surprinzător ce spuneți.

R.N.: Doamnă Botea, cred că dl. ministru va face o faptă caritabilă. Cred că îl veți primi pe dl. Bogdan Botea la dvs. ca să rezolvați problema lui, pentru că e clar că a fost sau o nelnelegere, sau o greșeală, sau cine știe ce a fost.

M.S.: Sigur, oricînd poate să vină la Ministerul Muncii și să-mi spună și cine i-a cerut acei bani.

R.N.: Să sperăm că măcar atîta se va rezolva pentru dl. Botea. Emisiunea noastră se apropie de final. Oana, aș vrea să-mi spui care este pînă la urmă părerea ta despre problematica șomajului în rîndul tinerilor. Personal, ce crezi că ar trebui făcut pentru acești tineri?

O.A.: Cred că măsurile punctuale nu sînt eficiente. Cred că ar trebui să existe o cooperare între Ministerul Muncii și Ministerul Tineretului, eventual și cu alte ministere pentru a găsi împreună niște soluții. Pe de altă parte, cred că ar fi foarte importantă restructurarea economiei, pentru a se elibera locuri de muncă și pentru a se putea crea locuri de muncă noi. În felul acesta, tinerii ar putea pătrunde mai ușor pe piața muncii. Cred, de asemenea, că ar fi utilă o mai mare flexibilitate în ocuparea locurilor de muncă. Criza pe care o parcurgem în momentul de față face ca toate resursele să se îndrepte spre menținerea situației existente, inclusiv în privința ocupării locurilor de muncă, și nu spre investițiile de viitor. Sînt necesare niște politici pe termen lung.

R.N.: Interesul special acordat șomajului tinerilor nu trebuie privit ca un privilegiu, ci este consecința unei afectări grave a acestei categorii sociale de către un fenomen ce are, în cazul lor, cauze specifice. Sîntem convinși că acest subiect va putea fi abordat și în următoarele noastre ediții. Vom încerca să discutăm nu numai problemele șomajului în rîndul tinerilor, ci problemele mult mai grave ale șomajului în general.

Intervențiile telespectatorilor

- De ce principiul competenței nu se aplică și la posturile de sus?
- Ce face un copil absolvent al unei școli particulare?
- Dl. Dumitrescu Horia, 49 ani: soția mea are 46 ani și e șomeră după 25 ani de muncă. Ce soluții aveți?
- Partidul ce va avea în platforma-program rezolvarea problemei șomajului va câștiga alegerile.
- Soția mea e în șomaj. A făcut și un curs de recalificare și tot șomeră e! De ce se cheltuiesc atîta bani pe aceste cursuri?
- Să alegeți interlocutori mai buni, care să poată da răspunsuri concrete, nu „limbă de lemn“!
- Tinerii nu au experiență, deci nu sînt încadrați. Intrăm într-un cerc vicios.
- Legea privind munca la negru nu este aplicată în practică. De ce nu se face un control la societățile particulare?
- Mentalitatea tînarului este aceea de șomer: stai acasă și primești bani. De ce TVR și Ministerul Muncii nu fac emisiuni pentru instruirea tinerilor cum să se descurce singuri?
- Ce se întîmplă cu femeile de 45 de ani, care au 25 de ani vechime? De ce nu se dă o lege pentru pensionarea mai devreme?
- Ce măsuri au luat împotriva firmelor ce fac contracte de muncă românilor ce doresc să plece în Israel? Aceste firme nu sînt serioase.
- De ce ați adus în emisiune numai tovarăși (comuniști)?
- Dl. Ion Georgescu, Ploiești: De ce nu se dă o lege împotriva celor care au împlinit vîrsta de pensionare, dar continuă să lucreze?

camdată numai cu Germania, și românii care merg să lucreze acolo beneficiază de condiții decente. Nu același lucru se întîmplă cu Israelul, întrucît guvernul israelian refuză deocamdată o convenție în acest sens.

„Din ajutorul de șomaj nu se poate trăi decent“

R.N.: Aș fi chiar foarte curios să aflăm de la invitații noștri ce propuneri au să vă facă dvs., tinerilor, în așa fel încît aceste procente mari să nu mai fie în dreptul vîrstei de pînă în 30 de ani.

M.S.: Aș vrea să spun tinerilor că nu se poate pune problema de a elimina definitiv șomajul, inclusiv în rîndul lor, ci de a-l reduce cît se poate de mult. În acest sens aș exemplifica cu o măsură concretă. Avem de la fondul de șomaj disponibilizate aproape 300

cem și noi ceea ce se face în Germania cu rezultate foarte bune – capitalizarea ajutorului social. Practic acest ajutor social care, să spunem foarte cinstit, este un ajutor de subsistență, nu este o sumă din care să se trăiască nici măcar decent, este un ajutor de tip pasiv, de consum. Noi am dorit să-l transformăm într-o sumă activă. Respectiv să i se plătească de la început șomerului toată suma ce i s-ar cuveni pentru cele 270 de zile pentru care, dacă el vrea să deschidă o afacere, dacă vrea să-și facă o mică întreprindere sau dorește să lucreze pe cont propriu, să poată folosi acești bani. Este o creditare directă prin acest ajutor de șomaj.

R.N.: De ce s-a respins?

A.A.: Această soluție nu a fost împărțită de majoritatea parlamenta-

Pagini realizate de OANA ARMEANU

ILIE ȘERBĂNESCU

Student o săptămână la Oxford

Este reconfortant din atâtea puncte de vedere a retrăi, măcar pentru o scurtă perioadă, atmosfera studentiei. Poate mai ales dacă această atmosferă este retrăită într-un cadru care îl depășește pe cel al propriei experiențe. Mai pe scurt: pentru o săptămână am fost, într-un fel cel puțin, student la Oxford. Mai precis într-unul din cele 40 de colegii din celebrul oraș, ce trăiește e colegii din cadrul oraș, ce trăiește e însoțit în logătura cu colegiile sale și pe care impactul cu lumea zilelor noastre nu l-a putut scoate din ritmul și cutumele imprimate de aceea. Evident, o reînținare cu atmosfera studentiei doar așa ca principiu! Pentru că în rest și în concret a fost vorba de o experiență cu totul nouă și coplesitoare, numită Oxford, și la care în anii realei studentii doar imaginația eventual s-a raportat.

„English Speaking Union“

Studentia de o săptămână la Oxford a fost prilejuită de participarea la un program de cunoaștere a universului britanic și de comunicare pe baza limbii engleze între lumi din diferite părți ale globului. Organizator: English Speaking Union, structură creată din 1918 sub patronajul Casei Regale tocmai pentru obiectivul menționat, pe care continuă să-l promoveze cu mijloace specifice.

În bancă, împreună cu studenții din alte țări, urma să audim, potrivit programului, un șir de conferințe, fiecare asociată unor discuții libere, care aveau să ne introducă în politica și economia Marii Britanii, în cultura și arta insulară și, bineînțeles, să ne comunice percepțiile și interpretările britanice asupra schimbărilor din Europa și lumea actuală.

Mărturisesc că, dincolo de minunata posibilitate ce mi se oferea grație Fundației Reuter's de a cunoaște Oxfordul, care rămâne un fel de mit pentru români, dacă nu și pentru alții, am privit cu destulă rețineră la programul de conferințe, ce părea a constitui un minuoș bombardament britanic asupra unor minți mai pregătite sau mai puțin pregătite de a decela între informare și propagandă. Ba, aș

putea spune că, în raport cu ocazia, poate chiar unică, de a fi prezent în Oxford, încercam din start un regret uitându-mă la programul încărcat, strict înălțat, fără ferestre pentru evadare.

Nelincroderoa asupra reușitei mi-a fost alimentată de cunoașterea participanților. Un dublu eclecticism li caracteriza. Unul din punctul de vedere al profesiilor, căci unii erau ingineri, alții lingviști, unii politicieni, alții medici, unii ziariști, alții istorici. Dar și din punctul de vedere al vârstei. Căci unii abia intraseră în țările lor pe hâncile facultății, iar alții pur și simplu ieșiseră la pensie. Unii, precum și semnatarii rîndurilor de față, aveau oricum până la prezent mult mai puțin decât deja munciseră, dar alții abia își începuseră activitatea.

De ce colegiul înseamnă o reușită!

Deja însă după prima zi aveam să constat că student la Oxford nu poate fi decît o reușită. Cazul într-un colegiu – și aceasta s-a întimplat – înseamnă a intra într-un program anume, care trebuie respectat și care este astfel conceput încît să-ți poți vedea de treaba pentru care ai venit acolo. Pentru care ai plătit sau pentru care a plătit cineva, căci colegiul nu este urmat pe gratis. Respectiv programul, poți face față. Nu te interesează direct și personal. Nimeni nu te forțează. Așa cum ai venit, așa poți să și pleci, dar fără cartea de vizită că ai studiat la Oxford.

Programul colegiului înseamnă, indiferent dacă îți place sau nu, o reducere la minimum necesar a relațiilor cu exteriorul pentru a nu-ți derurna preocupările. Un cazon studentesc pentru disciplinarea minții și eforturilor fizice. Fără telefon în cameră, ci doar la recepția colegiului, cu prepararea hranei și îngrijirea camerelor și îmbrăcămintei pe baze strict personale și cu contribuție proprie și – vai, cât de minunată! – fără televizor.

Și după o săptămână de studentie am constat că acel program necrutător a permis de fapt, pe nesimțite, și cu

nașterea orașului, a marilor sale biblioteci de sute de ani, a altor colegii de marcă, și deplasarea pînă la Stratford on Avon pentru a vedea, alături de locul de naștere a marelui Shakespeare, o nouă montare a vestitei piese „Julius Caesar”, și, de ce nu?, chiar și o plimbare pe Tamisa cu o barcă dirijată cu ajutorul unei prăjini de 3-4 m. Sportul de numește *punting*, n-are nici o legătură cu canotajul cu rame, în care se întrec de zeci de ani reprezentanții studenției din Oxford și Cambridge – și, pînă să deprinzi tehnica de a înainta mai mult, te întorci în loc, spre deliciul celor ce au trecut și ei cîndva prin asta.

Și din program face parte mersul în grup la *pub* – la circumă pentru o bere, am spune noi – poate chiar, deși pu pentru mult timp, în fiecare seară. Nu costă mult, fiecare se servește singur și își plătește singur. Și, să fie clar, la 11 seara se închide! Acolo la *pub*-ul din apropierea colegiului Oriol, noi, studenții de o săptămână din 27 de țări, am discutat, am clevetit, am glumit unii pe seama altora. Desigur, toate acestea în engleză.

Rezolvă inteligența eficiența propagandei!

Știu organizatorii ce știu! Și, reflectînd la conferințele audiate, nu poți să nu observi că ținta fost urmărită cu precizie și dibăcie. Au conferențiat experți în domeniile lor și, în plus, oameni cu harul comunicării. Și au vorbit cu decență, fără ostentație, neutru chiar, fără a face însă vreun rabat de la abordarea britanică și interesul britanic. Iată – poți spune –

dacă este inteligentă, propaganda poate fi și eficientă! E adevărat, ajutat serios de faptul că are la dispoziție acest colosal mijloc de comunicare: engleza. Pentru că, place sau nu place, engleza, dincolo de faptul că este limba cîtorva popoare din trei continente, este limba traficului aerian internațional, este limba internațională a computerelor, este limba diplomaților, a oamenilor de afaceri, nemaivorbind de cei implicați în relațiile bancare și financiare.

În cadrul acestei conferințe menite de fapt a arăta cum este văzută lumea de la Londra, s-a discutat, în două sau trei rînduri, și despre România. Pariez că dacă oficialii actuali de la București ar fi auzit ce s-a spus, ar fi replicat imediat cu aceeași formulă de dinainte și de după '89: o viziune unilaterală, care, probabil din lipsa informării sau din rea-voință, nu prezintă realitățile așa cum sînt! Despre relațiile cu „noi parteneri” europeni a vorbit un responsabil de la Foreign Office – care, desigur, ar fi îmbrăbodit cu măiestrie expresiile, pentru a nu se putea reproșa cumva ceva –, ci un om de afaceri, un reprezentant al Rolls Royce. În opinia sa, în România, reformele spre o economie de piață sînt „puține și lente”, iar „privatizarea este foarte slabă și foarte lentă”. De asemenea, „regimul politic nu este la fel de democratic ca în alte țări din zonă” și se bucură de „o proastă reputație internațională”, fiind „greu de șters din memorie, de pildă, episodul minerilor la București”. Mărturisesc că am încercat o stringere de inimă, căci în asemenea culori ajungea să fie percepută România nu doar de colegii studenți din țări vecine, care oricum cunosc mai bine problemele zonei și știu că nici pe la ei nu dau democrația și economia de piață de dinafară din oală, dar și de colegii studenți din SUA, Argentina, Australia, India sau Botswana care nici nu prea auziseră, înainte de această conferință, de România. M-am gîndit destul de mult și, din păcate, nu prea aveam cu ce să-l contrazic pe menționatul om de afaceri în cele spuse, mai ales că adăuga-se foarte trîntant că „dacă asemenea lucruri ar fi rezolvate, România este o țară cu bune perspective”. Am tăcut și m-am întrebat în sinea mea cam cîtă inteligență ar trebui să aibă niște conferențieri români spre a-și face discursul și propagandistic și eficient, întrucît ar trebui de fapt să convingă pe unii și pe alții că sînt albe unele lucruri care sînt cam negre.

Un dușman al singurătății

Fără anestezie – invitatul săptămînii în dialog cu directorul postului Radio Tinerama, Cornel Clomăzga (sîmbătă, ora 18.00)

Drumul către casă – emisiune cuprînzînd informații din Viața Capitalei – coordonator Diana Ioan (de luni pînă vineri, ora 15.00)
Rockada mare – realizator Florian Pittig (marți, ora 22.00)
Cîntărețea cheală – lumea teatrului; noutăți, interviuri, analize – realizator Alin Gălățescu (miercuri, ora 17.15)
Turnul de veghe – Dezbateri cu lumea presei asupra principalelor probleme ale momentului – realizator, directorul postului Radio Tinerama, Cornel Clomăzga (vineri, ora 18.00)
Căutările model – lumea model; perioade, stiluri, manechine – realizator Alin Gălățescu (vineri, ora 21.15)

EXPRESIV

Departamentul Creație & DTP al Companiei EXPRESIV pune la dispoziție următoarele servicii:

- tehnoredactare computerizată
 - ziare, reviste, cărți);
 - creație grafică;
 - prelucrări imagine;
 - scanări alb-negru și color (reflective și transparente);
 - descompunere culori.
- În cadrul departamentului se pot realiza:
- afișe;
 - pliante;
 - tipazete;
 - etichete;
 - calendare;
 - agende;
 - legitimații
 - postere;
 - fluturante;
 - autocolante;
 - ambalaje;
 - mape;
 - foi cu antet;
 - cărți de vizită.

Calitatea și rapiditatea execuției sînt garantate de echipamentele Macintosh PowerPC, Pentium, UMAX Power Look, QMS, Epson. Relații la telefon: 650.56.73; 650.25.92; 659.75.91; Fax: 312.43.16, sau la sediul firmei EXPRESIV SRL, Bd. Al. I. Cuza 22, sector 1, București.

PAVEL CĂMPEANU

Enigmele KGB-ului în versiunea dîmbovițeană

O invinuire polifonică

Știrea potrivit căreia dl. Iliescu ar fi intrat în serviciul KGB înainte de a intra în cel al PMR începe să îmbătrânească. Între timp, urmîndu-și vocația, ziarul care a lansat-o a trecut de la demascarea Președintelui la cea a răposatului Mihai Botez, alegații de care nu putem să nu luăm act în pofda contrastului tot mai des remarcat dintre gravitatea lor și precaritatea dovezilor pe care le invocă.

Invinuirea adusă d-lui Iliescu nu reprezintă o simplă sondare a trecutului, ea are serioase implicații prezente și de viitor. În felul său, această acuzație pare să urmărească, prin mijloace cu totul diferite, ținta formulată în punctul 8 al Declarației de la Timișoara din 1990: aceea de a-l împiedica pe fostul student în URSS să mai candideze pentru funcția prezidențială. Apariția acestei invinuirii în presă semnaleză existența, în țară sau/și peste hotare, a unui grup care dorește să îl compromită pe actualul locatar al Cotrocenilor și care e în stare să dea acestei dorințe o rezonanță publică. Totodată, episodul constituie un simptom al stării care domnește în viața noastră obștească – și tocmai de aici decurge principala lui relevanță. Paroxismul nelcrederii atinge acel stadiu în care însăși incitarea la nelcredere este întîmpinată cu nelcredere, o reacție pe care incitatorii puteau intenționa la fel de bine să o evite sau să o provoace.

Opinia publică este pusă în fața unei acuzații careia nu i se poate dovedi nici temeinicia – de către cei care au lansat-o, nici netemeinicia – de către persoana vizată. Judecarea litigiului este silită să își caute reperate în afara lui, adică în comparația dintre nelcrederea prealabilă acumulată față de fiecare dintre cele două părți. S-a creat astfel o situație irațională în care oamenilor li se oferă o informație, dar nu și mijloacele de a se pronunța asupra ei pe baza unor dovezii minimale.

Raționamente despre o situație irațională

Tranziția se poate defini prin neputința societății de a se comporta ca un sistem social, deci ca o societate rațională. Încercările de a înțelege tranziția sînt prin urmare încercări de a raționa asupra unei societăți iraționale. Situația creată de ziarul *Ziua* reproduce în miniatură acest model general. Tentativa de a raționa asupra ei va porni, firesc, de la faptul evident că persoana inculpată este un actor politic de primă mărime. Ca atare, reacțiile iraționale se vor plasa frecvent în cîmpul politic, sub forma unor false raționamente, de genul:

1. pentru sprijinitorii necondiționali ai acuzatului orice invinuire adusă d-lui Iliescu este o calomnie;

2. pentru adversarii necondiționali ai acuzatului orice invinuire adusă d-lui Iliescu este un adevăr.

Restul opiniei publice – adică majoritatea ei – fie va orbeca între aceste două extremități, fie se va abține de la orice judecată. Întreaga confuzie se datorează în ultimă instanță fragilității probelor avansate de acuzatori. Cu privire la fragilitate se pot avansa câteva prezumții, ca de exemplu:

1. în măsura în care astfel de probe există, ele nu se pot afla decît în posesia KGB-ului sau a oamenilor săi;

2. dezvăluirea lor, dacă ar fi avut loc, s-ar fi putut produce dintr-o inițiativă privată sau oficială;

3. probabilitatea unei inițiative private este diminuată de două circumstanțe: momentul și canalul dezvăluirii. Privitor la moment: inițiativa privată nu putea apare decît ca urmare a unei defecțiuni. De ce această defecțiune, care nu s-a petrecut aproape jumătate de secol, are loc tocmai în momentul cînd persoana vizată se pregătește să-și anunțe cea de a treia candidatură la funcția supremă în stat? Privitor la canal: de regulă asemenea defecțiuni urmăresc mobilități mai curînd pecuniare decît politice. Iar demascarea unui șef de stat european reprezintă o informație destul de senzatională pentru a-și găsi în presa occidentală achizitori cu o altă putere financiară decît aceea a unui obscur ziar bucureștean;

4. Probabilitatea unei inițiative oficiale presupune o motivație politică: voința celor care controlează KGB-ul, adică a conducătorilor Rusiei, de a preveni rămînerea d-lui Iliescu pentru încă patru ani în fruntea statului român. Ipoteza pare puțin plauzibilă intrucit:

a. politica față de Rusia, girată de dl. Iliescu, s-a caracterizat prin moderație și flexibilitate. Mărturie stă menținerea sub control a numeroase puncte de posibile fricțiuni, cum ar fi Moldova, Transnistria, Armata a 14-a, fosta Iugoslavie etc.;

b. sub aceeași gestiune, România a ajuns la contraperformața unor relații puțin cordiale cu țările din zonă – ea nu poate deveni prin urmare catalizatorul noului „cordon sanitar” care îi îngrijorează pe ruși;

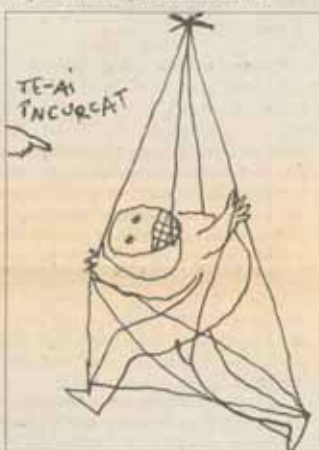
c. în conjunctura dată este greu de imaginat un succes al d-lui Iliescu mai puțin inconfortabil decît el pentru Kremlin;

d. simpatia d-lui Iliescu pentru Occident nu a generat o simpatie comparabilă a Occidentului pentru dl. Iliescu. Menținerea lui în funcție înseamnă și menținerea aprehensiunilor pe care le sucită în cancelariile apusene și care, spre satisfacția Moscovei, nu pot decît să stînjenească integrarea României în Uniunea Europeană și în NATO.

e. Toate acestea configurează presupunerea că inițiativa „demascării” actualului Președinte al României nu s-a născut pe malurile Moscovei, ci pe ale Dîmboviței. Aici se pot distinge două grupuri politice ale căror interese sînt în consonanță cu această inițiativă: Opoziția. În totalitatea ei, și partidele sau liderii din așa-zisul arc guvernamental. Combătînd o putere extrem de personificată, Opoziția ar avea de tras cele mai substanțiale foloase din compromiterea omului de la Cotroceni. Reacțiile ei la campania în chestiune nu indică însă pre-existența unei strategii, ci o improvizație oscilînd între incoerență și ambiguitate. Voci din Opoziție au cerut convocarea Președintelui de către Parlament spre a da socoteală de acuzațiile aduse; la mitingul Convenției Democratice din 14 iunie circulau pancarte purtînd inscripții ca: „Iliescu și ai lui, KGB-iștii neamului” ș.a. Conducătorii Opoziției nu s-au asociat acestor voci și sloganuri, dar nici nu s-au di-

sociat de ele cu claritate. Pusă în fața unei probleme capitale: care sînt limitele morale ale acțiunii ei politice?, Opoziția a dat, ca și în atîtea alte rînduri, un răspuns mai mult decît echivoc.

Situația se complică, dar se și luminează, prin ivirea unor sincronisme: afacerii KGB i se suprapun criticile acerbe adresate d-lui Iliescu de președintele PUNR și scrisoarea celor 300 de ofițeri prin care șeful României Mari îl acuză pe același actor de trădare a intereselor naționale. Inversunarea concertată a celor două căpetenii nu are numai motivații electorale (ambii se visează instalați în fotoliul prezidențial). Originea ei s-ar putea afla în revoluția din decembrie 1989, a cărei soartă politică nu a fost decisă de conflictul dintre PCR și Opoziție, ci de conflictul dinăuntru PCR între reformiștii de inspirație duboekiano-gorbacioviană și partizanii stalinismului șovin de inspirație ceaușistă. La început înfrinți, izolați, dar nu și pedepșiți, aceștia din urmă au reintrat treptat, ca aliați subalterni, în aparatul puterii, pe care acum par dornici să și-l subordoneze. Iscarea scandalului Iliescu-KGB ar putea deci avea o miză mult mai importantă decît pare la prima vedere. Ea ar putea reprezenta de fapt un episod din contra-ofensiva ceaușismului rezidual pentru recuperarea puterii pierdute cu șase ani în urmă.

Opinia publică

Pusă în fața atîtor confuzii și incertitudini, cum percepe opinia publică această mai mult decît gravă acuzație adusă Președintelui pe care, în majoritatea sa, ea și l-a ales de două ori? Sondajul CIS dedicat acestei teme a fost întreprins în iulie a.c. pe un eșantion național alcătuit din 1.063 persoane în vîrstă de cel puțin 18 ani, domiciliile în 57 de localități rurale și 34 urbane, din 28 de județe plus Capitala. Tema a fost abordată sub cîteva aspecte: difuzarea informației – amploarea, canalele, interesul suscitat; gradul de informare a populației asupra părților implicate; evaluarea unor reacții ale Președinției și ale Opoziției; evaluarea acuzației și a posibilităților ei motivații; efectul ei asupra imaginii publice a Președintelui.

La întrebarea: „Difuzarea. Proporția celor informați despre acuzația adusă d-lui Iliescu de a fi colaborat cu KGB-ul reprezintă 78,5% din eșantion: știrea a avut o difuzare largă. După aflarea ei, 67% dintre intervievați au discutat-o în familie sau cu amici – un procentaj neobișnuit de ridicat pentru acest gen de reverberare, sugerînd interesul viu trezit de respectiva informație. Spre deosebire de majoritatea știrilor, canalul prin care ea a ajuns la cei mai numeroși receptori nu a fost Televiziunea – indicată de 25% dintre ei, ci presa scrisă: 43,5%.

Nivelul de informare prealabil. Majoritatea a persoanelor consultate – 84% – știu ce este KGB. O majoritate la fel de categorică – 82% – nu știu că directorul ziarului care a lansat știrea și-a recunoscut activitatea de informator al Securității dinainte de 1989.

Perceperea unor reacții

1. Ale Președinției. Respingerea invinuirii a avut o difuzare sensibil mai restrînsă decît invinuirea: 51,5%. Gestul prin care Președinția a dat în judecată ziarul *Ziua* este considerat ca democratic de 62% și ca nedemocratic de 14% dintre intervievați. Tot democratic este socotită de 62,5% și acceptarea de către șeful statului a eventualei inițiative prin care Opoziția l-ar invita să se explice în fața Parlamentului.

2. Ale Opoziției. Apariția la mitingul Convenției Democratice din 14 iunie a unor pancarte purtînd inscripții ca „Nu votați cu KGB-ul” sau „Iliescu și ai lui, KGB-iștii neamului” este aprobată de 32% dintre participanții la sondaj, dar dezaprobată de 48%. 65% nu găsesc nimic de obiectat la ideea ca Opoziția să propună convocarea Președintelui de către Parlament.

Evaluarea acuzației și a posibilităților ei motivații. Acesta fiind reperul central al sondajului, iată descrierea lui integrală:

Întrebare: „Întemeindu-vă pe cele aflate pînă în acest moment, acuzația adusă Președintelui Iliescu de a fi fost un colaborator al KGB vi se pare:

Mai curînd îndreptățită	31%
Mai curînd neîndreptățită	37%
Nu știu	31%

Cele trei clase de răspunsuri se situează în jurul aceluiași cote: neștiind ce să creadă, opinia publică este simetric divizată.

Aspectul motivațional a fost atins dintr-un singur punct de vedere: cine avea interesul să aducă acum această acuzație? Iată distribuția răspunsurilor între variantele propuse:

KGB-ul	4,5%
Adversarii politici ai d-lui Iliescu	69%
Ziarul <i>Ziua</i>	12%
Guvernul de la Budapesta	5%
Nu știu	8,5%

În opțiunea opiniei publice originea acestei acuzații nu se găsește peste graniță, ci în țară, și anume în disputele politice.

Efecte. Proporția celor care obișnuiesc să citească din cînd în cînd *Ziua* este, după desfășurarea campaniei Iliescu-KGB, cu 4% mai mică decît înainte. Pe de altă parte, în testul de credibilitate a liderilor politici pe care CIS îl efectuează lunar, dl. Iliescu continuă în iulie să dețină primul loc, dar la o cotă superioară celor din luniile anterioare.

Pînă în prezent, afacerea Iliescu-KGB pare a fi provocat mai curînd zgomet decît dislocări semnificative pe echierul politic. Opinia publică a reacționat la ea cu mai multă cumpătate decît o bună parte a actorilor politici și a presei. Această afaceră a deplasat pentru un timp atenția publică de la vinile dovedite ale d-lui Iliescu la cele nedovedite, de la contra-performațele sale prezidențiale la pseudo-păcatele sale studentești. Folosile aduse de ea Opoziției sînt la fel de îndoielnice ca și daunele aduse Puterii. Și, mai ales, ea pare să vestească o campanie electorală careia extremiștii nu se vor mulțumi să-i imprime numai tonul, ci și semnificația trecerii lor de la defensivă la ofensivă, pentru dobîndirea pozițiilor-cheie în stat și pentru restaurarea unui ceaușism din care nu ar lipsi decît ceaușistii.

MONICA LOVINESCU

IX François Furet și deconstruirea iluziei comuniste*

Inceputul sfârșitului: sciziunea lui Tito, moartea lui Stalin

Cîteva „incidente de parcurs” în țările supuse Moscovei, ca sciziunea lui Tito, nu rămîn fără consecințe în Franța, reprezentînd, de fapt, „un discurs antisovietic în limbaj sovietic”. Furet nu se oprește la ele, dar e bine să amintim că prima debandadă printre intelectualii Partidului Comunist Francez se datorează evenimentelor de la Belgrad: un grup de tineri scriitori și cercetători, în frunte cu Edgar Morin, rup cu Partidul, își fac, de data aceasta în mod autentic, autocritica (e chiar titlul, *Autocritique*, al primului text, semnat de Edgar Morin, dintr-o serie ce se va îmbogăți cu noi mărturisiri la fiecare eveniment marcant din Est: revoluția maghiară, Primăvara de la Praga, Solidaritatea poloneză). Primii „disidenți” pariziensi scot și o revistă, *Arguments*, unde cărțile unui alt Român, Stéphane Lupasco, sînt des citate ca o cale de a ieși, prin filozofia științelor, din criza creată de dispariția marxismului din orizontul lor, văduvit astfel de certitudinile escatologice.

Inceputul sfârșitului (e titlul capitolului următor) e prevestit, firește, de moartea lui Stalin. Bătălia pentru succesiune „are drept primă victimă mitologia sovietică”. Cea dintîi scîlpire de adevăr nu va veni din Occident, ci de acolo unde comunismul a fost trăit și suferit în realitatea lui pociță și cotidiană, din lumea comunistă în general și din Uniunea Sovietică îndeosebi.

Proiectele liberalizante ale lui Beria cuprindeau și unificarea Germaniei

Pentru Furet, comunistul disculpînd pe medicii „complotiști” reprezintă primul semn: noii fruntași de la Kremlin nu mai vor să le fie frică. Ei se plasează astfel într-o situație thermidoriană încercînd să pună capăt teoriei pentru și între ei. Situația este și paradoxală, de cînd se știu, ei au învățat să urască mai mult ca orice Thermidorul. Se vor strădui să respingă deci tirania lui Stalin, perpetuîndu-i regimul. Ultimul asasinat, la nivel înalt, va fi acela al lui Beria. Furet se face ecoul tezei, ce pare confirmată de documentele de arhivă extrase recent din birourile KGB: „proiectele liberalizante ale lui Beria, care scosese deja din lagăre un milion de deținuți, ar fi cuprins și unificarea Germaniei. Evenimentele din 1953 prefigurează scenariul năruirii comunismului, 36 de ani mai tîrziu, prin avarierea celor două motoare principale: frica și credința”.

Evident, lovitură de trăznet este raportul secret al lui Hrușciov la Congresul XX: „Pentru istoricul ideii comuniste e textul cel mai important din tot secolul”. Nu e cel mai profund, nici cel mai nou (totu se știa deja), dar de data aceasta nu mai provine de la opozanți sau victime, ci direct de la stăpîni, de la Kremlin. Ca și Gorbaciov, reformatorul de mai tîrziu, Hrușciov nu-și dă seama că ridicînd capacul cazanului va provoca explozia. În 1956, în Polonia și în Ungaria, ea este încă periferică, destul de puternică totuși ca la Budapesta să apară „spectrul reversibilității comunismului în capitalism”

și să pună capăt marelui epoci mitologice a comunismului. În acei ani se va desena o trăsătură esențială a sistemului ce va deveni determinantă sub Gorbaciov: incapacitatea comunismului de a se reforma.

După Hrușciov: de la statul totalitar la statul politist (renunțarea la teroarea de masă, nașterea inteligenței și a disidenților)

Sub Hrușciov, în orice caz, se renunță la asasinatul politice și la teroarea de masă, Uniunea Sovietică trece „de la stadiul totalitar la unul

Studiul „Trecutul unei iluzii. Eseu asupra ideii comuniste în secolul XX” a primit în martie 1995 premiul cărții politice a anului. Autorul, François Furet, cunoscut istoric, specialist al perioadei moderne și al Revoluției franceze, prezintă iluzia comunismului sub cele două fețe ale sale: secretă și închisă asupra lui însuși în Est, unde s-a aflat la putere, publică și deschisă în Vest, unde domnea doar în spirite. Originalitatea eseului lui François Furet stă în recunoașterea culpabilității Apusului (care a predat colonizării sovietice jumătate din continentul european), și în încercarea de a explica fascinația elitelor intelectuale ale acestui secol față de comunism ori fascism.

Iluzia comunistă, în Occident, a fost adesea camuflată în „cultura antifascistă”. Furet insistă asupra modului în care comunismul s-a slujit de antifascism pentru a camufla pe de o parte realitatea desfigurată a URSS, iar pe de altă parte ca armă tactică. Parisul devine în deceniul al patrulea scenă privilegiată a propagandei kominterniste, care urmărea abolirea crimelor sovietice prin radicalizarea luptei împotriva fascismului. Furet își ilustrează ideea mai ales prin descrierea a ceea ce numește „le désarroi français”, care a cuprins intelectuali de prestigiu ca Romain Rolland sau André Gide.

polițist, cu toate că unele trăsături totalitare dăinuie”. „După denunțarea lui Stalin, URSS nu va mai dispune de miracula sa imunitară.” Vor apărea martorii, va reinvia inteligența, se vor ivi disidenții. Iar intelectualii de stînga din Occident vor fi și ei obligați să țină seama de aceste voci răsunînd în centrul imperiului. Cînd Kremlinul îl forțează pe Pasternak să nu primească premiul Nobel, scandalul e internațional. Represiunea nu mai poate impune tăcerea. „Cînd nu ucide, persecuția pune în lumină pe cel persecutat. Cînd nu distruge total literatura opozițională îi face, dimpotrivă, publicitate.” După Congresul XX apar: samizdatul, literatura concentraționară, poezia contestatară, lupta pentru drepturile civice. Evident, Furet nu uită să-i citeze pe Saharov, Chalamov, Bukovski, etc. În plus, i se întîmplă lui Hrușciov să comită gafe cu urmări impredictibile. Una dintre ele (cea mai mare?) poartă un nume: Soljenitșin: „Căutînd un aliat, primul secretar a căzut peste cel mai antisovietic din tot universul. Vrînd să se pună bine cu literatura, a transformat deodată deportatul în personaj central și unic „erou pozitiv” al literelor sovietice.” O zi din viața lui Ivan Denisovici va beneficia de aceeași privilegii ca „raportul secret”: martorul nu poate fi pus la îndoială din moment ce este ascultat și aplaudat în cele mai înalte sfere de la Kremlin.

Cînd Hrușciov este izgonit, în septembrie 1964, nimeni nu mai poate efectua o întoarcere cu 180 de grade: URSS a intrat în faza post-totalitară: „un sistem destul de represiv pentru a umple spitalele psihiatrice și închisorile cu cei care gîndesc altfel, incapabil însă de a

mai inspira frica universală, condiția dinții a tăcerii universale (...) Ucigașii nu mai sînt credincioși: iată-i deci cinici. Victimelor nu mai le e teamă: iată-le deci protestatere.”

În Occident, orfanii stalinismului, își trec dolul din etapă în etapă centrîndu-și feroarele, rînd pe rînd, asupra Lumii a treia, a Algeriei, lui Mao și „revoluției sale culturale” ce oferă unor studenți, confortabil instalați în burghezia, baricade, și ele comode de îndepărtate. În sfîrșit, castrismul: adevărată marotă a stîngii intelectuale franceze.

Evenimentele din mai '68, la Sorbona, nu-i stîrnesc lui Furet analize detaliate. E, firește o nouă etapă, prin care clasa muncitoare își pierde rolul mesianic, iar Uniunea Sovietică se vede deposedată de mitul ei, dar istoricul tratează cu un ușor dispreț această „boemă intelectuală cultivînd în același timp ure de sine și cultul de sine.” Moștenirea lui mai '68 nu e nici maoismul, nici castrismul ci „un progresism burghez de tip nou”, menținînd iluzia comunismului cu chip uman. Deși comunismul e acum mai puțin fanatic, anti-comunismul rămîne pentru acești „progresiști” păcatul prin excelență.

te, întărite și de ivirea unei istoriografii americane revisioniste ce suspectează pe cei mai de seamă specialiști europeni, ai Rusiei și comunismului, de la Alain Besançon la Robert Conquest, acuzîndu-i de a fi „sovietologi ai războiului rece”, respingînd pînă și conceptul de totalitarism.

„Adorația” lui Gorbaciov în Occident

Cu o amărăciune, temperată de luciditatea analizei, Furet poate să afirme că în pre-zilele imploziei comunismului, anticomunismul era mai condamnat în Vest decît pe vremea antifascismului victorios.

Neresemîndu-se să piardă o iluzie ce-a acoperit tot secolul, Occidentalul-l-a „adorat” pe Gorbaciov care nu voia decît să dea comunismului o nouă tinerete, crezîndu-l, ca Hrușciov, reformabil. Tot ca Hrușciov, s-a înșelat. Mai rău chiar, deoarece ceea ce a murit sub ochii noștri, odată cu Uniunea Sovietică a lui Gorbaciov, cuprîndea toate versiunile posibile de comunism. În numai cîteva luni, comunismul a cedat locul idelilor pe care revoluția din octombrie 1917 credea că le-a distrus o dată pentru totdeauna: proprietate particulară, drepturile omului, piața liberă, separarea puterilor, adică întreaga panoplie a democrației liberale. „Esecul este absolut, fiindcă anulează iluzia de origine.” Ar trebui re-gîndite acum în Occident cele mai multe dintre convingerile profund înrădăcinate printre care, în primul rînd, „sensul istoriei”. „Capitalismul devine viitorul socialismului, lumea burgheză succedea revoluției proletare.” Viitorul pare închis din moment ce individul democratic vede cum riscă să se năruie de pe soclul ei „divinitatea istorică”.

Concluzia lui Furet se situează sub semnul dezamăgirii. Tonul ei, întunecat și resennat, contrastează cu vehemența sentimentelor gravate în formulele memorabile presărate de-a lungul a aproape 600 de pagini. Vidul conceptual ce-a pus stăpînire pe inteligența occidentală (cu excepțiile pe care le știm) i se pare lui Furet a confirma incapacitatea de a se trăi fără un alt orizont decît lumea în care trăim.

„Sfîrșitul lumii sovietice” — scrie el în ultimele rînduri — „nu schimbă cu nimic din dorința democratică a unei alte societăți. Putem deci paria că acest vast faliment va continua să se bucare de circumstanțe atenuante și chiar de o admirație reinnoită. Nu înseamnă că ideea comunistă are vreo posibilitate de a reinvia sub forma pe care o avea atunci cînd a murit: revoluția proletară, știința marxist-leninistă, privilegiul ideologic al unui partid, al unui teritoriu, al unui Imperiu și-au terminat parcursul odată cu decesul Uniunii Sovietice. Însă dispariția acestor figuri familiare încheie o epocă, nu neapărat și repertoriul democrației.”

Ceea ce ar însemna, cu alte cuvinte, că „trecutul unei iluzii” riscă să nu coincidă cu renunțarea definitivă la un orizont utopic. Dacă ferocele secol al XX-lea nu va fi slujit măcar să ne vindece de astfel de pulsioni sociale-morbide ce tind să coboare absolutul în cetate, atunci Istoria nu numai că n-ar mai avea sens dar ar deveni un non-sens.

Tocmai pentru a ne feri de o astfel de perspectivă, pare a fi fost acrișă lucrarea lui Furet, unică în genul ei, diagnostic și terapeutică în același timp. Prezîntînd-o aici, ni se pare a fi răspuns și unui sentiment de urgență.

Subtitlurile aparțin redacției

François Furet, *Le passé d'une illusion*, essai sur l'idée communiste au XX-ème siècle (Robert Laffont/ Calmann-Lévy, Paris, 1995). În curs de apariție la Editura Humanitas.

poate părea curios că, după un astfel de constat, Furet nu acordă o mai mare importanță mișcării „noilor filozofi” ce a modificat în anii '70 harta intelectuală a Parisului, demarxizîndu-l, în rîm galopant, elitele. Ii numește firește, pe André Glucksmann și pe Bernard-Henri Lévy, dar o face doar într-un paragraf unde, pe celălalt taler al balanței îl instalează pe Mitterand și Uniunea stîngii ajungînd la putere cu „ultimul program neo-bolșevic din istoria contemporană”.

De fapt, ne aflăm în Epilog și lui Furet îi rămîn atîtea de spus, despre cenus-urile americane cu „compasiunea (lor) teatrului Vietnam”, cu reînnoitele iluzii asupra lumii comunis-

Sorin Gherasim

Sorin Gherasim nu există. Doar la Galeria Catacomba își face apariția (zilnic între orele 10-18) o ficțiune estetică pe care Sorin Dumitrescu a distilat-o din opera lui Paul Gherasim. Nu-i vorba, procedeul apropiării nu reprezintă o excepție, ci adevărata regulă după care funcționează Catacomba, loc în care au fost prezentați (și într-o anumită măsură inventați) artiști precum Sorin Munteșescu, Sorin Mitroi, Sorin Pașina, Sorin(a) Runcan, ba chiar și Sorin Bernea, „geniul etnologic” de mai an. Indiscutabil, curajul de a opera astfel cu opera altora constituie o probă de ambiție și maturitate culturală deloc neglijabilă, ba chiar lăudabilă (blamabilă) și atrăgătoare (respingătoare) adică, într-un cuvânt, semnificativă. Problemată este chiar semnificația acestei operații estetice (în sensul literal), singura instituționalizată în cultura română de după 1989 și care, prin recidivă, a depășit provizoriul. Or, tocmai prin intermediul retrospectivei Paul Gherasim, coordonatorul programului de la Catacomba, Sorin Dumitrescu, face manifeste opțiunile sale estetice, ideologice și ontologice, diseminate într-un text de expoziție (intitulat „Involuntar, maestru”) al cărui preț este opera și comportamentul „de operă” al acestui îns voluntar care este Paul Gherasim. Tablourile și atitudinea estetică a acestuia tind, crede Sorin Dumitrescu, „să surpe fundamentul unei mentalități omniprezente: mentalitatea avangardei” (subliniere S.D.). Dar această ambiție este cheia de boltă a întregului edificiu teoretic/estetic care a fost, de-a lungul citorva ani buni, ridicat (sau îngropat, pentru a păstra specificul locului) la Catacomba. Iar acest din urmă text al lui Sorin Dumitrescu, dincolo de obișnuita gîdilare a artistului aflat pe podium, conține unul dintre cele mai explicite, consistente și angajate atacuri la adresa spiritului artistic modernist/avangardist din ansamblul culturii române actuale. Atac pe deplin justificat. Bineînțeles, exclusiv în interiorul sistemului pe care Sorin Dumitrescu l-a coagulat în jurul Catacombei sale. Un sistem (de expresie, de reflecție,

de morală sau pur și simplu de discurs) fundamentat pe un neo-tradiționalism afirmat și profesat ca atare. Asta în ciuda faptului că în legătură cu arta românească oricine își poate pune întrebarea de bun simț „Care tradiție?”: decalcul Biedermeyer de la sfîrșitul secolului trecut, tradiția „noastră” franceză de la începutul acestui secol, decoctul academist al specificului național din perioada interbelică sau, ca să revenim la oile noastre, sinteza (invenția) neo-ortodoxistă a anilor '70-'80? În arta românească există, e adevărat, tradiția recursului la tradiție (nevoia de tradiționalism), dar nu există o tradiție propriu-zisă pentru simplul motiv că „arta” românească, înțelesă în sensul occidental al cuvîntului („arte frumoase”), nu are istorie, sau, mai precis, își începe istoria (printr-un transfer ideologic, plastic și estetic) abia la sfîrșitul secolului trecut. Trecînd peste aceste stări de lucruri, neo-tradiționalismul actual încearcă să depășească două handicapuri majore: handicapul istoric (sau al lipsei de istorie), transgresat prin plonjarea în anistorismul iconei și handicapul estetic (părelnic) depășit prin recuzarea avangardei. Dar o expoziție cum este aceasta din urmă și un text cum este acesta care o însoțește, demonstrează că neo-tradiționalismul actual, oricît de bine este el blindat teologic, filozofic și estetic, constituie – în esență – un mod de a evita istoria, deci nici măcar o tentativă de a ieși afară din istorie (cu toate riscurile inerente), ci o simplă îmbufnare metafizică, un ascendent fictiv ce dispune la muștrulura istoriei celor mari (dovedită drept meschină, manipulată, infantilă etc. etc.), din perspectiva noastră, a acelora care, deși mici (dar tari) avem un contract mai profitabil cu transcendența. Teribila infumurare care face posibilă o asemenea credință transpare din perspectiva pe care o are neo-tradiționalismul chiar asupra sa: dinamitînd „originalitatea”, „proiectul de avertură” și „crezul artistic” (adică punctele forte ale avangardismului), Paul Gherasim se dovedește, potrivit lui Sorin Dumitrescu, capabil

să cultive (la cei al căror „maestru” este) „deprinderea de a fugi de (de a-l ocoli pe) dracu’ în pictură.” Normal că pentru neo-tradiționalism avangarda echivalează cu „dracu’-n artă. Dar asta doar la modul metaforic, nu literalmente. Însă pentru Sorin Dumitrescu lucrurile stau așa în sensul real, intrucît „artele vizuale reflectă și ele cu fidelitate războiul nevăzut dintre îngeri și demoni” dar, slavă Domnului, aflăm că „Paul Gherasim ține neabătut partea îngerilor”. Dincolo de dezamțul ideatic și de caracterul hilar al unor asemenea afirmații, și prin coroborare cu realitatea plastică peste care se suprapun ele, apare una dintre cele mai semnificative inadvertențe de fond ale întregii orientări neo-tradiționaliste, evidentă în primul rînd din precauția pe care și-o ia Sorin Dumitrescu de a nu vorbi despre tablourile lui Paul Gherasim. Și asta pentru că ele sînt redevabile structural unei gramatici plastice strict avangardiste. Adică, în marea lor majoritate, sînt tablouri abstracte, adesea aflate într-o perfectă relație de izomorfism cu opere aparținînd unor curente ca pop-art și hard-edge, avînd multe în comun cu tablourile lui Ellsworth Kelly sau cu mai noua

Paul Gherasim, „Bolta”, ulei pe pînză, 1970

„pattern-painting”. Dar acest lucru nu se întîmplă numai cu Paul Gherasim, ci cu mai toți artiștii neo-tradiționaliști („post-bizantinști”), care utilizează un vocabular și o sintaxă tipic moderniste. În asta rezidă paradoxul ortodoxismului estetic autohton, care pedalează cu încăpăținare pe „specificul național”, continuînd să meargă însă neabătut pe drumul artistic deschis de către avangardă, în timp ce – cum se întîmplă în cazul de față – se dedă la satanizarea ideologiei moderniste. Este vorba despre un schizoidism estetic funciar pe care trebuie să și-l asume orice tentativă neo-tradiționalistă pornită dinăuntrul unei culturi lipsite de o tradiție reală. Dar chiar în ciuda acestei scindări, importante sînt operele care, adesea (și nu doar la noi), au apărut din amăgiri, neînțelegeri și confuzii teoretice. Dar acesta este cel mai problematic aspect, intrucît tablourile lui Paul Gherasim sînt prea frecvent marcate de o gravă redundanță spiritualistă a structurii plastice. Dacă Malevici (din care a crescut arborele în care atrîrnă și opera lui Paul Gherasim) avea nevoie doar de un „Pătrat negru pe fond alb” pentru a reinventa, în registru modernist, funcția iconei ca vehicul metanoetic,

Paul Gherasim are nevoie, într-un singur tablou, de o „boltă” peste care suprapune un „prapor”, peste care suprapune un „nimb”, peste care suprapune o cruce monogramatică. Așa, ca să fie lucrurile mai clare. Numai că aglomerînd toate aceste simboluri în interiorul unei singure monade vizuale, efectul trece dincolo de binele și de răul iconografic, ajungînd în împărăția cacofoniei plastice. În cruntul ei satanism, avangarda ajunsese însă la o epurare, la o esențializare a formei care echivala cu spiritualul, fără să caute să-l substituie pe acesta cu o mecanică inefabilă a simbolurilor. Iată de ce un pictor avangardist nu ar fi realizat un tablou apăsător de demonstrativ precum „Stejar” (1974), în care se întinde alene un copac din al cărui trunchi se deschide către privitor cunoscutul semn abstract al lui Paul Gherasim (bolta+nimb+prapor+etc.), o adevărată șarpantă mistică a construcției vizuale realiste, care transformă sugestia artistică într-o cîcăleală didacticistă cu efect estetic nul, ceea ce se întîmplă și în cazul unei plîze precum „Vălu copilăriei” care, deși realizată cu aceeași suprapunerii de griuri vîroase care încîntă în lucrări ca „Manuscris”, „Arheologie” și „Inscripție”, este impregnată de o adevărată literaturizare a problemei transparenței, căci „vălu” este articulat cruciform (asemenea praporilor), îmbrobodînd așadar într-o prea vizibilă sfințenie puritatea copilăriei. Excesul de ideanție implicită conduce către tern și monotonie peisajele humoase ale lui Paul Gherasim, mai ales că o parte dintre cele expuse au fost realizate la Tescanii spiritualității noastre plastice, unde pînă și un „Cîmp” (1979,1985) este oleacă girbovit, ca să semene cit de cit cu „Dealul” lui Bernea. În plus, deși avangardistii au glosat și ei pe marginea efectului estetic al literelor și cuvîntelor, nici unul dintre cei care au făcut pe „dracu’ în pictură” n-a s-ar fi făcut vinovat de o serie precum „Pro Logos” (sau uneori simplu „Logos”), pe care „maestru” o desăfoară din anii '80 pînă la ora actuală, îngroșînd-o cu o misticofilozofie derivată din benigna confundare a caligrafiei cu un soi de isihasm plastic. Ca și alți pionii neo-tradiționaliști, Paul Gherasim uită că mintea nu se duce acolo unde o trimite o imagine care nu seduce.

Astfel, programul de satanizare și închipuită depășire a modernismului devine absurd din moment ce se sprîjină pe realizări vizuale situate sub standardele de împlinire formală ale avangardei. De la spiritualismul sincretic, heterodox (dar laconic) al avangardei, la purismul ortodoxist (dar locvace) răspîndit actualmente la noi, nu s-a cîștigat, ci s-a pierdut ceva. Prefacîndu-se că nu observă acest lucru, neo-tradiționaliștii preferă să peroreze împotriva modernismului, fără să realizeze incompatibilitatea dintre propriile mijloace și scopuri; e ca și cum ai vrea să tencuiești cu secures. Dar Sorin Dumitrescu și compania lui de Pauli Gherasimi atînga de „smerenia estetică” sînt preocupați de războiul dintre îngeri și demoni, îndemînd la exorcisme, penitențe estetice și renunțarea la „idei”. Oare în ce timp și în ce loc ne aflăm?

ERWIN KESSLER

EDITURA RAO

VIRGINIA WOOLF
Intre acte

Traducere de Frida Papadache
Colecția: „Opere XX”, 300 pag.: 6.000 lei

Ultimul roman scris de Virginia Woolf înainte de a-și pune capăt zilelor. O naratiune simplă, cu profunde implicații filozofice. O trupă de actori amenajează o scenă pentru piesa lor de teatru. Protagonistii trebuie să-și schimbe într-una costumele pentru a sugera succesiunea epocilor. Dar, cum nu există decît prezentul, istoria este negată. Deci piesa nu există, scena e goală, actorii sînt spectatori, spectatorii pot fi actori, iar butăile unui ceas seamănă cu o ghilotină implacabilă. Prezentul este un trecut care se umflă și înghite viitorul. Cu ce fel de prezent se mai hrănește mintea noastră?

Un roman modern, o analiză profundă, concretizarea maturității artistice a autoarei.

VIRGINIA WOOLF
Intre acte

Cartile noastre pot fi procurate adresându-vă direct editurii C.P. 37-198, București.

CRONICA DE CARTE

Nutzi,
un personaj
pentru orice
constituție

Nutzi, Spaima Constituției

Nutzi, Spaima Constituției, Jurnal de bord,
text stabilit și adnotat de Ioan Groșan, ilustrații de Octav Mardale,
Editura Seara, 140 pag., 3.400 lei.

Circumstanțe atenuante

Vară. Topenie. 35 de grade la umbră. (De fapt, la 22 de milioane de grade cîși sintem, vorba generalului Vlad, n-ar trebui să ne mai pese). Astăzi pînă și stîm mi-este mai lăsat. Despre cartea Alinei Mungiu României după '89. Istoria unei înțelegeri mi-e peste poate să scriu: m-a rotisit în așa fel încît, dacă lucrurile stau într-adevăr și completamente așa, atunci nu ne mai rămîne de ales decît între streang și săpun; îmi refuz, cu ceva regret, această nouă postură masochistă. În cartea lui Alex Mihai Stoianescu cu Toma d'Aquino ezit încă să-mi confund bănuiele, iar Lupul și catedrala, romanul lui I.D. Sărbu în sfîrșit apărut, își cere mai multe nopți de răcoare decît sint capabil a-i dăruia ora de față.

Drept care am luat-o cu mine cîncile la Costinești pe Nutzi, spaima... cui știm noi, dar și a Constituției, după zisa părintelui ei Ioan Groșan.

Vinos, caustic și ambiguu, arhiparodic din decența postmodernă, echinoxist ludic pe linia Vartic, epicureu cu nostalgiile de suflet rus, dus pe la Sukoșin și Abuladze (grotescul metafizic, umorul negru, disperarea în travesti burlesc, gogolianismul exasperat și farsa drăcească), Ioan Groșan este autorul aceluia volum excepțional pe nume Caravana cinematografică (1985) dar și genitorul picareștilor intertextuale Metodiu și Iovănuț din dulce-subversivul serial tipărit în Amfiteatrul anilor '80: O sută de ani de zile la porțile Orientului (apărut în volum în 1992) care multe frunzi a încreștit/descrășat, după caz, pe atunci. Tineți minte stilul?.. Intuiam un lucru. Anume, ce minunat, ce înălțător este pînă la urmă să te urmălești. Să te tirăși pur și simplu în fața mai marilor tăi, să fii un vierme, o mașină de incuviințat, să fii mereu îndoit cu trupul și cu mintea (...) să-ți plăcă să mergi de-a bușilea și-n față și mai ales îndărăt - toate acestea, nu știu dacă mă puteți urmări și înțelege, își dau o divină satisfacție, o calmă euforie.

Care cititor al Academiei Catavencu (iar eu sînt unul feroce, nu sar nici o literă din fiecare aparițiune, de la frontispiciu pînă la sportul de pe 8) nu cunoaște colțul lui Nutzi, sus în stînga pe-a gasea, sub ardeleneșul generic: "Datini, obiceiuri și apucări faine pe la noi"! În acest necrutător alambic de otrăvuri delicioase și uriașă risipă de inteligență, fantezie, cruzime de catifea și scorpionică bonomie, care este Academia Catavencu, jurnalul de bord al lui Nutzi este partea cea mai sensibilă. Altfel spus: colțul de dat cu oftatul. Cele mai serioase realități - politice, economice, sociale - ale săptămînii trec pufos, cumîntît, prin Nutzi, fie că e vorba de fierrea juvenilă sau de miera prezentală. Cum să nu scrii despre Nutzi ca despre o sacră morală de fabulă omni-scientă și omnipotentă, elanul vestalic intru care toate contrariile se fac armonie! În camera ei, între brațele ei (ca să nu merg mai departe) nu există politică, sărăcie, frică, nici trecut, nici

viitor. Nici intristare, nici suspin. Leagăn și sicriu deopotrivă. Nutzi e mistică în stare (cel mai adesea) nudă. Nudă ca și noi, în față (sau la spatele) ei. Sfîntă nuditate prădă oricuiui plătește: cum să nu vezi în ea toată existența noastră în conducța istoriei!

O viață în slujba împăcării

Elisabeta (Nutzi) Acioabănești a-născut la 7 nov. 1953. „Fusese concepută exact cu nouă luni mai înainte, în noaptea de 5 spre 6 martie, în bucuria anunțării morții lui Stalin”. Marasmureșan (n. 3 oct. 1954 în comuna Satulung, jud. Maramureș) Ioan Groșan binevoiește să-și extragă personajul dintr-o „familie nevoiașă, din suburbiile Botoșanilor”, adică de pe unde hărțile cu răspîndirea sifilisului (mai târziu: a fesenisului) în România începutului de secol indicau procentajul cel mai mare.

De epilat s-a epilat prima oară la 22 oct. 1962, cînd „Ion Dodu Bălan împlineste 33 de ani”, iar John F. Kennedy anunța că America nu va tolera existența rachetelor sovietice la numai 150 km de coastele Floridei. Fecioria și-o pierde în seara zilei de 21 aug. 1968, la citeva ore după ce rușii intraseră-n Praga: „Adolescența mea s-a ntîmplat în timpul cînd Ceaușescu, cum mi-a explicat mie prietenul Nelu de la Poliția Capitalei, liberalizase multe chestii (...). Adolescența asta prin care am trecut ca Ion Iliescu prin fața lui Bill Clinton, extrem de rapid, s-a încheiat în 21 august 1968, cînd rușii au intrat în Cehoslovacia, unde era Dubcek, iar Stelu, instructorul UTC, a intrat în magazia școlii, unde eram eu. Peste numai trei ani, imediat după Tezele din iulie '71, deveneam ceea ce sînt.”

O viață sub semnul toleranței, al împăcării între popoare și picioare, în respectul drepturilor omului (nu doar ale bărbatului) și al tuturor cerințelor democrației: libertate, egalitate, fraternitate, contra cost, firește, pentru că toți trebuie să trăim. „În meseria noastră am cunoscut și evrei și unguri și țigani și cu toții ne-am avut ca frații. Nu tu Ardeal, nu tu pogrom, nu tu holocaust (...). În acest context singura soluție pentru o Românie liniștită ca soarele sfînt de pe cer ar fi bordelurile. Noi știm cum să luăm fiecare om, de la adolescentul în călduri, pînă la maturul deținut politic.”

În plus, deși eternă și universală, meseria lui Nutzi are caracteristici locale și temporale foarte accentuate: „Noi, femele românce, am stat în calea popoarelor migratoare, am primit la stîm nostru, fără ercicare, toată panarama de goți timpiți, de huni urit miroaitori, de gepizi slăbănogi, de avari zgîrciți, de cumani întîrziți, de slavi beți, de tătari flămînzii, de turci labagi, de unguri autonomi, de austrieci evrei, de nemți burtoși, de ruși cececi și de „médécins sans frontières-impotenti”, am apărat Europa.”

La 42 de ani, coaptă sub Congresul al IX-lea și trecută eroic prin variatele employ-uri din decembrie '89 („a fost pe baricadă la Inter, a fost prinsă, du-

să la Jilava și apoi eliberată, a păzit Televiziunea, a prins teroriști și i-a eliberat din lipsă de probe, a controlat mașini la baraje, a ascuns citeva zile doi securiști prieteni care, fiind buni profesioniști, nu bătuseră și nu urmăriseră niciodată pe nimeni, făcîndu-și doar datoria către patrie, nu către partid, etc. etc.”) Nutzi e mușcată de nostalgiile pe care le alintă cu duioșie maternă: „Uneori îmi aduc aminte de satul natal, de minunatele plăisuri ale Borzeștilor, unde-mi povestea străbunica ce frumos era în tinerețea ei, cînd năvăleau turcii și li dădeau halva, apoi bunica, cînd au năvălit nemții și li dădeau ciocolată, apoi mama, cînd au venit rușii și li dădeau să bea. Eu n-am mai apucat decît cînd au venit ceapiștii și ne-au dat la școală”; „Mi-am adus aminte de casa părintească, de stilul hornului unde s-a dat odată la mine, beat, tata, de prichicilul vetrei cel humuit unde m-am jucat prima oară de-a mijoarca cu vărul Costel, de curtea noastră cea îndestulată unde fugăream găina cu trei picioare care făcea pui vii a mătușii Măruța, de Siretul cel frumos curgător unde m-a văzut antrenorul de canotaj și m-a adus la lot la Snagov și-apoi la lot la Melody... În general, eu nu sînt lîrică, dar cînd îmi văd țara mă-nfundă plînsul.”

Nutzi își pune marile întrebări metafizice („Cine sîntem? Încotro ne îndreptăm? Cînd se va retrage Armata a 14-a din Republica Moldova?”) și, profund ostilă chimioterapiei, preferă leacurile naturale („ca să-mi revin, citez «Vocea României» și, inexplicabil, mă umflă brusc risul: sînt totuși femele și nimic din ce e timpit nu mi-e străin”). În fine, dacă e foarte actuală din unghiul toleranței, ea este o oglindă la fel de fidelă a puseului naționalist care-ncearcă globul. Prin ea ne vorbește întreaga istorie a fatalismului românesc. „Cîteodată, într-o rîmă, lingă vreun ciumete adormit, observ cu o ochi cum încet, încet, vin zorile. Atunci mă gîndesc la țara mea. O văd foarte clar: țara mea pare născută noaptea. Ca toate ființele născute noaptea, are destin puternic și spațiu de manevră mic. Dar am eu oare dreptul să-mi judec astfel țara? - mă gîndesc cu spaimă și-l trezesc pe ciumetele de alături. El se ridică-n capul oaselor, privește lumina țării noastre care vine prin geam și mă-ntreabă: «Cîtu-i șeșu?» Și-atunci îmi dau seama nu numai că lumina țării noastre vine de la Răsărit, ci și că rămîne acolo.”

În orice caz, crede și ea în vorba Ginei de la Inter: „Fie sexu' cit de rău/tot mai bun e-n patu' tău”.

Terenul tuturor
și-al nimănu

Să nu credeți că dacă are prieteni în poliție, la SRI, DIE, SIE și toate celelalte, că dacă o lasă rece apartenența politică, profesională sau rasială a partenerilor, ea nu știe să cîntărească exact condiția fiecăruia. Practicînd, sexual, toate pozițiile, politic ea este într-o permanentă, dar calmă, opoziție. Pe cit de vigilență, pe-atîta de ac-

modantă. Cînd e luată-n delegația guvernamentală în Brazilia, iar „Băieții” înlocuiesc lenjeria „Tricodava” cu lenjerie... Samsung Nutzi inventariază rapid lumea bună din avion („Lola de la Vox Maria, care se dădea ziaristă de la «Vocea României», Gina Foraj de la Athénée Palace, care se dădea investitor, Mimi Total care lucrează la Ortadogu și se dădea mașinistă TV” etc.) și pune foarte just problema d.p.d.v. al eficienței afacerilor naționale: „din 16 investitori contactați, n-a rămas la convorbiri decît unul, care era chior și nici nu-i din Brazilia, ci din Guyana, îl cheamă Weisman și s-a născut la Rădăuți”. Ea, care-și aduce aminte că „sub Ceaușescu aveam vreo 24 de puncte erogene pe tot corpul”, a ajuns să facă dragoste cu „un investitor bulgar” care-și uită la ea „geanta diplomat cu răsadușe de vinețe”. Deși acum, în democrația originală, din cele 24 de puncte erogene i-au mai rămas doar vreo 5-6 („Probabil, spune ea, că sub dictatură corpul secreta mai multă folliculină, ca să se apere și el cum poate de agresiunea ideologică”), Nutzi refuză perversiunea în grup („În general nu agreez sexy-party-uri. Eu sînt o apărătoare și-o practicantă a valorilor individualismului, iar partuzele, deși par a avea un aer democratic, îmi evocă acțiunile de muncă patriotică din școala profesională”) și respinge ferm perversiunea geopolitică: „A fost cit p-aci să mă-nădrăgostesc de un ungur: era frumos, mustăcios, înalt cit cuprinde, avea valută, Impex SRL, părea echidistant, știa citeva perversiuni normale, da' mi-a cerut brusc, într-o noapte, autonomie sentimentală. La meseria mea m-am gîndit că nu se face o asemenea promisiune, fiindcă autonomie sentimentală i-aș da, da' ce fac cu aia fizică, fără de care nu mai sînt stăpîna pe trupul meu unitar și național. Așa că l-am expedit.”

Iată de ce Nutzi poate să figureze cu cinste în manualul de literatură română la capitolul „personaje feminine” alături de Vitoria Lipan, Mara, Domna Chiajna, Ana Roșculeț, Sașa Comăneșteanu, Adela, Matilda lui Petrii ori Sultănicu. Deși este o personalitate invariabil accentuată de alții, ea domină prin supunere și se conservă tocmai prin alitare.

Intocmai ca Româniea. Fiindcă în acest jurnal de bord, care te face să riți numai... pînă la un punct (prea puțin erogen, de altfel) găsim și pasaje de-a dreptul paralizante pentru organul ludic, de genul celui cu care - ne place, nu ne place - vom încheia rîndurile de față: „M-am uitat azi dimineață, îndelung, cu tristete, în fața oglinzii, la corpul meu: sîm încep să mi se lase, clavicula mi-a ieșit imperceptibil, dar vizibil, în față, talia a prins un cordon micuț, încă grațios, de colesterol, pielea atît de fină, mindria mea de pe solduri, se umple cu un soi de minuscule buburuzi, iar peste unghia cea mare de la piciorul drept s-a ivit un fel de supra-unghie dintr-un material cornos. Ce mai, un corp românesc! Cînd voi intra în Europa, voi fi o hoască!”

DAN C. MIHĂILESCU

Bosnia: retragere sau întărirea forțelor

Eșecul negocierilor de pace

După ce sîrbii au cucerit enclava Srebrenița, aproape toți cei 42.000 de musulmani din localitate au fost evacuați, o parte spre Tuzla, alții în afara Srebreniței, cazați într-o zonă controlată de forțele Națiunilor Unite. Lucrătorii înaltului Comisariat ONU pentru Refugiați au amenajat adăposturi temporare, au adus hrană și medicamente, dar au fost incapabili să facă față nevoilor refugiaților care sosese în număr tot mai mare. Drama s-a repetat la Zepa, enclavă din estul Bosniei, ce adăpostea 16.000 de musulmani.

Neputința forțelor ONU și NATO de a opune violenței sîrbilor a îngrozit opinia publică mondială. Cucerirea Srebreniței de către sîrbii bosniaci a fost pentru marile puteri un semn de a regîndi planurile ONU cu privire la situația din fosta Iugoslavia: retragere sau întărirea forțelor. Parisul, Londra și Washingtonul vor admite eșecul negocierilor de pace sau vor decide confruntarea directă cu sîrbii? Într-o serie de convorbiri telefonice Jacques Chirac, Bill Clinton, John Major și Helmut Kohl au discutat opțiunile posibile. Jacques Chirac a propus ca SUA și Marea Britanie să se alăture Franței în apărarea orașelor Gorajde și Sarajevo. El a cerut Washingtonului să contribuie cu elicoptere militare pentru a aduce la Gorajde 1.000 de soldați din forțele de protecție ONU, în ajutorul celor 300 de britanici și 100 de ucraineni aflați deja acolo. În ciuda faptului că se opune implicării în conflictul bosniac, Washingtonul se gîndește serios la propunerea Franței. Guvernul britanic n-a susținut încă cererea lui Jacques Chirac. Noul secretar al Ministerului de Externe din Marea Britanie, Malcolm Rifkind, a declarat: „Organizația Națiunilor Unite nu era pregătită să traverseze Rubiconul și să devină combatant într-un război”.

Politica „zonelor de securitate”

Srebrenița a fost prima „zonă de securitate”, creată în aprilie 1993. Sub supravegherea generalului francez Philippe Morillon, pe atunci comandantul trupelor ONU în Bosnia, rebelii sîrbi și guvernul bosniac au semnat un angajament prin care se demilitariza orașul și se garanta securitatea regiunii. În urma acestui succes, în mai 1993 s-au stabilit alte cinci

„zone de securitate”: Zepa, Gorajde, Tuzla, Bihaci și Sarajevo. Secretarul general ONU, Boutros Boutros Ghali, a atenționat atunci că, pentru a asigura o securitate reală enclavelor musulmane, ar fi nevoie de 34.000 de soldați. Consiliul de Securitate s-a opus și a mandatat doar 7.600. De fapt nici măcar atîția n-au fost trimiși, așa că rezoluția aprobată o lună mai tîrziu nu menționa apărarea „zonelor de securitate”, ci chema la respingerea atacurilor.

„Politica „zonelor de securitate” a fost de la început un joc de noroc. Comunitatea internațională a crezut că prezența trupelor armate va fi suficientă pentru descurajarea atacurilor”, declara un ofițer ONU. De fapt, acest lucru a durat atît timp cît sîrbii au acceptat să fie respinși, dar odată ce au decis să atace enclavele musulmane, guvernele occidentale s-au dovedit neputincioase în apărarea lor. Mulți ofițeri militari ONU și NATO cred că sîrbii pregăteau o ofensivă împotriva noii „forțe de reacție rapidă”, formată din 10.000 de combatanți, pe care francezii, britanicii și olandezii au decis s-o trimită în Bosnia după ce în mai 1995 sute de soldați ONU au fost luați prizonieri. Alții spun că atacul asupra enclavelor Srebrenița și Zepa erau acțiuni previzibile, la care bosniacii trebuiau să se aștepte în urma contraofensivei lor din iulie a.c. Sîrbii lovesc acolo unde bosniacii sînt mai vulnerabili.

Se pune întrebarea: Radko Mladici, comandantul forțelor sîrbe bosniace, lucrează pentru Radovan Karadzici sau pentru președintele Serbiei, Slobodan Miloșevici? Diplomați din Belgrad au declarat că au in-

formații potrivit cărora Slobodan Miloșevici pregătea o ofensivă. El afirmă că autobuze și camioane folosite de sîrbi la evacuarea musulmanilor din Srebrenița au fost observate trecînd granița sîrbo-bosniacă cu o noapte înainte de atac. De asemenea, corpul de armată Drina, unitatea sîrbă care a lansat atacul asupra enclavei musulmane, tocmai fusese aprovizionat cu combustibil și muniție, provenind probabil din Serbia (...)

Srebrenița este acum cucerită. Zepa este pe cale de a ceda. Gorajde este ultima enclavă musulmană din estul Bosniei. Timpul pentru luarea deciziilor în conflictul bosniac este din ce în ce mai scurt. Deși la Washington poziția oficială este de respingere a forței, atitudinea reală este de a răspunde pozitiv apelului președintelui Jacques Chirac de a întări securitatea enclavei Gorajde folosînd ajutor american. Dacă propunerea franceză nu va fi acceptată de SUA și Marea Britanie, probabil că forțele ONU de menținere a păcii se vor retrage din Bosnia.

Slobodan Miloșevici – negociator de pace

Într-un interviu publicat în revista Time, Slobodan Miloșevici și-a oferit serviciile de negociator de pace în Balcani, promițînd să-i aducă pe sîrbii bosniaci la masa tratativelor în schimbul ridicării sancțiunilor impuse Serbiei. Slobodan Miloșevici insistă ca SUA împreună cu Serbia să supravegheze procesul de pace din Balcani. Această propunere reflectă convingerea președintelui Miloșevici că europenii au prea multe interese în acest conflict, iar ONU s-a dovedit prea slabă pentru a face față situației din fosta Iugoslavia. Este posibil un astfel de compromis? Probabil. Dar este nevoie de timp pentru a-i convinge pe sîrbii bosniaci să ajungă la o înțelegere și pe locuitorii Serbiei că Miloșevici nu le trădează cauza. „Nimic nu se va schimba pînă cînd SUA și Serbia nu se vor implica în acest conflict”, a declarat un oficial de la Belgrad. Și dacă nimic nu se va întîmpla, totul va fi un dezastru, cum a fost deja căderea Srebreniței.

Ultima oră: Președintele Croației, Franjo Tuđman, le-a cerut sîrbilor bosniaci și aliaților acestora să înceapă tratative serioase în vederea încetării conflictului. • Mii de militari croați înaintează pe teritoriul Bosniei, în sprijinul guvernului bosniac. • Radovan Karadzici a ordonat o contraofensivă împotriva trupelor croate. • Forțele sîrbilor bosniaci au jefuit și incendiat „zona de securitate” Zepa. • Diplomația europeană este foarte pesimistă în ceea ce privește încetarea luptelor în Bosnia. • Rusia dorește să trimită trupe în cadrul forțelor de menținere a păcii în zona de securitate „Gorajde”.

Traducere și adaptare de
LAURA TOMA

Consiliul 22:
MONICA LOVINESCU
VIRGIL IERUNCA
MIHAI ȘORA
GABRIEL ANDRESCU
SORIN ANTOHI
MIHNEA BERINDEI
H.-R. PATAPIEVICI

Redacția:
Redactor-șef:
GABRIELA
ADAMEȘTEANU
Redactor-șef adjuncți:
RODICA PALADE
Șef secție politic:
HORAȚIU PEPINE
Publicist comentator:
ANDREI CORNEA
Șef secție social:
ĂANA ARMEANU

Redactori:
CEZAR
PAUL-BĂDESCU
DIANA TURCON
Grafician:
DAN PERJOVSCHI
Tehnoredactor:
ALEXANDRU CIRIP
Secretar general
de redacție:
LAURA TOMA

Corectură:
RADU DOBÂNDĂ,
LUCIAN PIUȚĂ
Procesare text:
FLORIAN TÎRȘOȘ
Șef serviciu difuzare:
MIRCEA IONESCU
Difuzare:
CONSTANTIN SATALLA
Fotoreporter: IULIAN PUIU

Rubrici permanente:
EMIL HUREZEANU,
N.C. MUNTEANU
(comentarii politice),
ILIE ȘERBĂNESCU
(comentarii economice),
RALUCA
STROE-BRUMARIU
(Parlament),
MARIAN CHIRIAC
(săptămîna politică),
CEZAR BALTAG
(istoria religiilor),
DAN C. MIHĂILESCU
(cronică literară),
ERWIN KESSLER
(cronică plastică).

Correspondenți:
IOAN MUȘLEA (Cluj),
DANIEL VIGHI
(Timșoara), DINU MIHAIL
(Chigînău), ION MIRON
DAMIAN (Paris), WILLIAM
TOTOK (Berlin), ADRIAN
NICULESCU (Milano),
MIHAI POPA
(Budapesta).

**Tehnoredactare
computerizată: „22”.**
Tipărit la FED
**Redacția și
administratia:**
București,
Calea Victoriei 120.
Tel 311.22.08,
614.17.76; Fax
311.22.08,
e-mail: r22@r22.sfos.ro

Manuscrisele
nepublicate
nu se restituie

ISSN-1220-5761

ECONOMISIȚI PÎNĂ LA 33% ABONÎNDU-VĂ DIRECT LA REDACȚIE

ABONAMENTE TRIMESTRIALE CU REDUCERE

11% 5.000 lei cu expediere prin poștă

14% 4.500 lei cu ridicare de la redacție

SPECIAL pentru pensionari, cadre didactice, elevi, studenți, foști deținuți politici și veterani de război:

29% 4.000 lei cu expediere prin poștă

33% 3.500 lei cu ridicare de la redacție

Cei interesați sînt rugați să expedieze prin mandat poștal suma corespunzătoare, pe adresa:
**Revista „22”, cont 45103532 BCR
Filiala sector 1, Str. Londra nr. 10,
București.**

Adeverințele (talon de pensie, adeverințe școlare etc.), valabile un an, se expediază pe adresa:
**Revista „22” Calea Victoriei 120, sector 1,
București, cu specificarea
pentru Serviciul de Difuzare.**
Abonamentele se pot achita și la sediul redacției.

Abonamentele cu reducere sînt sponsorizate de Asociația EST-LIBERTY-ES

CITITORII DIN STRĂINĂTATE

se pot abona la revista „22” achitînd la redacție (Calea Victoriei 120) costul abonamentului sau depunîndu-l în conturile noastre deschise la Banca Comercială Ion Tiriac S.A. București, Str. Doamnei nr. 12: (pentru dolari în contul 4020253230, pentru mîrci în contul 4020253231, pentru franci francezi în contul 4020253235, pentru lire italiene în contul 4020253234) sau (pentru orice fel de valută) trimițînd un cec (money order) pe adresa: Revista „22”, Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, București, România.

	1 an	6 luni	3 luni	
- Europa occidentală:	80 \$	40 \$	20 \$	sau
	140 DM	70 DM	35 DM	echiva-
	500 FF	250 FF	125 FF	lentul în
	140.000 LIT	70.000 LIT	35.000 LIT	orice
	56 £	28 £	14 £	monedă
- Israel	60 \$	30 \$	15 \$	converti-
- Ungaria, Polonia, Cehia, Slovacia, Slovenia	40 \$	20 \$	10 \$	bilită.
- SUA, Japonia, Australia:	100 \$	50 \$	25 \$	

Revista „22”
sînt
exclusiv
vitalitate
diferențe
în străinătate.
Dirizorii
de presă
neautorizați
de redacție
(inclusiv
RODIPET)
vor trebui să
răspundă
conform
prevederilor
legale.